

**A Kúria
mint másodfokú bíróság
í t é l e t e**

- Az ügy száma:** Kf.VI.39.668/2020/15.
- A tanács tagjai:** Dr. Márton Gizella a tanács elnöke
Dr. Drávecz Margit Gyöngyvér előadó bíró
Dr. Nagy Szabolcs bíró
- Az I. rendű felperes:** I-COM Iroda-Kommunikáció Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.
(1044 Budapest, Ezred utca 2.)
- A II. rendű felperes:** PAPÍRBÁZIS Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.
(2013 Pomáz, Toldi Miklós utca 4.)
- A III. rendű felperes:** PAPIROSZ Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.
(8624 Balatonszárszó, Gyulai Pál u. 2344 hrsz.)
- A IV. rendű felperes:** SCHWABO Zrt.
(1087 Budapest, Ciprus u. 2-6.)
- Az V. rendű felperes:** MEDI-PRINT MEDICAL Gyógyászati Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.
(6000 Kecskemét, Halász utca 3.)
- A VI. rendű felperes:** REGÁL Nyomdaipari és Kereskedelmi Kft.
(1093 Budapest, Lónyay utca 36., V/4.)
- A VII. rendű felperes:** LEPORELLÓ-3D Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.
(4024 Debrecen, Burgundia utca 14.)
- A VIII. rendű felperes:** Active Office Kft. „f.a.”
(2096 Üröm, Damjanich út 28.)
- A felperesek képviselői:** **I. rendűért:**
Kajtár Takács Hegymegi-Barakonyi Baker & McKenzie Ügyvédi Iroda
(

) és
helyettesítési meghatalmazással:
Vörös Ügyvédi Iroda
(

)
kézbesítésre kijelölt jogi képviselő;
- II. rendűért:**
Péter Ügyvédi Iroda
(

)

III. rendűért:

Széles Zoltán ügyvezető

()

IV. rendűért:

Erdős és Társai Ügyvédi Iroda

()

V. rendűért:

ügyvéd

()

VI. rendűért:

ügyvéd

()

VII. rendűért:

Rácsai Ügyvédi Iroda

()

VIII. rendűért:

Green Adviser Kft.

()

Az alperes:Gazdasági Versenyhivatal
(1054 Budapest, Alkotmány utca 5.)**Az alperes képviselője:**

Dr. Kolongya Dóra kamarai jogtanácsos

A per tárgya:versenyfelügyeleti ügyben hozott határozat
bírószábi felülvizsgálata**A fellebbezést benyújtó fél:**

az alperes

A fellebbezéssel támadott határozat:Fővárosi Törvényszék
30.K.700.537/2019/34. számú
végzésével kijavított
30.K.700.537/2019/31. számú ítélete**Rendelkező rész**

A Kúria

– az elsőfokú bíróság ítéletének a IV. rendű felperesre vonatkozó rendelkezését nem érinti, a fellebbezéssel érintett részében az ítéletet közbenső ítéletnek tekinti, azt megváltoztatja és a jogalap kérdésében az I., II., III., V., VI., VII. és VIII. rendű felperesek keresetét elutasítja, az elsőfokú bíróságot az I., II., III. és V. rendű felpereseket terhelő bírság mértékének vizsgálata tekintetében a per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára utasítja;

- kötelezi az I., II., III., rendű felpereseket, hogy 15 napon belül személyenként fizessenek meg az alperesnek 1.300.000 (egymillió-háromszázezer) forint elsőfokú és 600.000 (hatszázézer) forint másodfokú perköltséget;
- kötelezi az V. rendű felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 500.000 (ötszázézer) forint elsőfokú és 300.000 (háromszázézer) forint másodfokú perköltséget;
- kötelezi a VI., VII., VIII. rendű felpereseket, hogy 15 napon belül személyenként fizessenek meg az alperesnek 400.000 (négy százezer) forint elsőfokú és 300.000 (háromszázézer) forint másodfokú perköltséget;
- az V. rendű felperes másodfokú eljárásban felmerült költségét 150.000 (százötvenezer) forintban, az alperes másodfokú eljárásban felmerült költségét 400.000 (négy százezer) forintban állapítja meg;
- kötelezi a VI. rendű felperest, hogy fizessen meg az államnak – külön felhívásra – 108.000 (száznyolcezer) forint kereseti, 144.000 (száz-negyvennégyezer) forint fellebbezési illetéket;
- kötelezi a VII. rendű felperest, hogy fizessen meg az államnak – külön felhívásra – 150.000 (százötvenezer) forint kereseti, 200.000 (kétszázézer) forint fellebbezési illetéket;
- kötelezi VIII. rendű felperest, hogy fizessen meg az államnak – külön felhívásra – 60.000 (hatvanezer) forint kereseti, 80.000 (nyolcvanezer) forint fellebbezési illetéket.

Az ítélet ellen további jogorvoslatnak nincs helye.

I n d o k o l á s

Az alperes által megállapított tényállás és az ügy előzménye

- [1] A Gazdasági Versenyhivatal (a továbbiakban: alperes vagy GVH) 2011. szeptember 6-án hivatalból versenyfelügyeleti eljárást indított a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény (a továbbiakban: Tpv.) 11. § (1) bekezdése és (2) bekezdés a), b) és d) pontjai feltételezett megsértése miatt, mert a rendelkezésre álló információk alapján feltehető volt, hogy a Budapiért Kereskedelmi Zrt. (korábban: ÁBP ÁPISZ, a továbbiakban: Budapiért) és a Gyárt-ker Termelő és Kereskedelmi Kft. „f.a.” (korábban PAPIR-ÁSZ, majd ÁPISZ, a továbbiakban: Gyárt-ker), valamint a velük üzleti kapcsolatban álló kiemelt partnereik 2008-tól háromoldalú együttműködési megállapodásokat kötöttek.
- [2] Az alperes 2011. szeptember 6-án a Tpv. 65/A. §-a alapján helyszíni cselekményeket foganatosított a Gyárt-ker, a Budapiért, az I., II. és III. rendű felperesek és egy, a perben nem álló további vállalkozás üzleti helyiségeiben. Az alperes a vizsgálatot 2012. június 14-én a Vj/43-259/2011. számú végzéssel kiterjesztette az eljárás alá vont vállalkozások magatartásának a 2006-tól kezdődő időszakra vonatkozó vizsgálatára, illetve több más, a perben nem szereplő vállalkozás mellett, a 2012. augusztus 2. napján kelt Vj/43-339/2011. számú végzéssel a versenyfelügyeleti eljárásba bevonta a VII., VIII. rendű felperest, a 2012. augusztus 29-én kelt Vj/43-359/2011. számú végzésével a versenyfelügyeleti eljárásba bevonta a IV. rendű felperest. Az alperes továbbá a 2012. december 19-én kelt Vj/43-463/2011. számú végzésével az eljárás alá vont vállalkozások magatartásainak vizsgálatát kiterjesztette a Tpv. 11. § (2) bekezdésének c) pontjának megsértésére vonatkozóan is.
- [3] Megállapította, hogy a vizsgált időszakban (2006-2011) a Gyárt-ker az irodaellátási piac nagykereskedője volt, 2010-től azonban már közvetlenül is kiszolgált a végső fogyasztókat. A Budapiért 2006-tól kezdődően saját bolthálózaton keresztül folytatott kiskereskedelmi tevékenységet, illetve több márka kizárólagos kereskedője is volt. A Gyárt-ker kiemelt,

stratégiaiainak tekintett partnerei a Budapiért, valamint az I., II., III., V. és VI. rendű felperesek voltak. A 2010. évben létrehozott VIII. rendű felperes ügyvezetői korábban a Gyárt-ker-nél dolgoztak. A Budapiért és Gyárt-ker 2008-2011. között egy vállalkozás-csoportba tartozott, mely körülmény eleinte a piac számára nem volt felismerhető.

- [4] Az alperes által vizsgált tendereken induló Gyárt-ker stratégiai partnerei a termékek jelentős hányadát a Gyárt-ker-től szerezték be, a Gyárt-ker által feléjük megadott árakhoz hozzátevé az árrésüket alakították ki az ajánlati áraikat. A Gyárt-ker a kiemelt viszonteladói partnereinek tendertámogatást és jelentős kedvezményt adott, amely kiterjedt az ártartásra/árfolyamtartásra is. A tendereken a Gyárt-ker, a kiemelt partnerei, a Budapiért külön-külön ajánlattal indultak, így a Gyárt-ker termékeivel pályázók a Gyárt-ker versenytársainak minősültek. A Gyárt-ker a tőle kért ajánlatokból következtetni tudott arra, hogy versenytársai milyen ajánlati árral indulnak egy-egy tenderen. A vállalkozások közös beszerzési társulásokat is alapítottak a kedvezőbb beszerzési feltételek elérése érdekében.

Az alperes érdemi határozata – a fellebbezés szempontjából lényeges részeit érintően ismertetve

- [5] Az alperes a versenyfelügyeleti eljárásban lefolytatott bizonyítási eljárás, helyszíni vizsgálat, közvetett irati bizonyítékok (e mailek, belső levelezések), továbbá tanúvallomások és ügyfélnyilatkozatok alapján a 2013. december 12. napján kelt Vj/43-579/2011. számú (az eljárás alá vontak számára betekinhető) és a Vj/43-581/2011. számú (nyilvános változatú) határozatában – egyebek mellett – megállapította, hogy:
1. 2008-ban a Budapiért, a Gyárt-ker, az I. és III. rendű felperesek, valamint az V. rendű felperes, továbbá egy, a perben nem szereplő társaság az árak egyeztetése és piacfelosztás, valamint ehhez kapcsolódóan az üzleti titoknak minősülő információk cseréje céljából stratégiai együttműködési megállapodást kötöttek;
 3. Az alábbi pályázatokon az eljárás alá vont vállalkozások versenyjogba ütköző egyeztetést folytattak – csak a perrel érintett vállalkozások tekintetében ismertetve azokat (megtartva a határozat betűjelzését):
 - b. a Magyar Posta Zrt. a 2008. évi „Pana posta” megrendelésén a Budapiért, a Gyárt-ker és a II. rendű felperes piacfelosztás céljából;
 - c. a Bács-Kiskun megyei Önkormányzat 2008. évi pályázatán a Budapiért, a Gyárt-ker és az V. rendű felperes piacfelosztás céljából;
 - d. a Debrecen Megyei Jogú Város 2009. évi pályázatán a Budapiért, a Gyárt-ker és a VII. rendű felperes piacfelosztás céljából;
 - g. a Dunántúli Regionális Vízmű Zrt. 2009. évi pályázatán a Budapiért, a Gyárt-ker, továbbá egy, a perben nem szereplő társaság és a VI. rendű felperes piacfelosztás céljából;
 - h. a Magyar Posta Zrt. 2010. évi Hőpapír szalag pályázatán a Budapiért, a Gyárt-ker és a IV. rendű felperes árrögzítés és piacfelosztás céljából;
 - i. a Legfelsőbb Bíróság 2010. évi megrendelésén a Gyárt-ker és az I. rendű felperes piacfelosztás céljából;
 - j. a Fejér Megyei Szakképzési Társulás 2010. évi pályázatán továbbá egy, a perben nem szereplő társaság és a III. rendű felperes árrögzítés és piacfelosztás céljából;
 - k. a Közbeszerzési Ellátási Főigazgatóság 2010. évi pályázatán a Budapiért, a Gyárt-ker, valamint a II. és III. rendű felperesek árrögzítés és piacfelosztás céljából;
 - l. az Újpest Polgármesteri Hivatala 2010. évi pályázatán a Gyárt-ker, valamint V. és III. rendű felperesek árrögzítés és piacfelosztás céljából;

- m. a Magyar Államkincstár 2010. évi ajánlatkérése során a Budapiért, a Gyárt-ker és a III. rendű felperes árrögzítés és piacfelosztás céljából;
- n. a Győr-Moson-Sopron Megyei Társadalmi Szervezetek Egyesületének 2011. évi pályázata során a Budapiért, a Gyárt-ker és a III. rendű felperes árrögzítés és piacfelosztás céljából;
- o. az Egészségügyi Holding Nonprofit Zrt. 2011. évi pályázata során a Budapiért, a Gyárt-ker és a III. rendű felperes piacfelosztás céljából;
- q. a Magyar Posta Zrt. 2011. évi pályázata során a Budapiért, a Gyárt-ker és az I. rendű felperes piacfelosztás céljából;
- r. a Törley Pezsgőpincészet Zrt. 2011. évi pályázata során a Gyárt-ker és a II. rendű felperes piacfelosztás céljából;
- s. a Fejér Megyei Bíróság 2011. évi pályázata során a VIII. rendű felperes és továbbá egy, a perben nem szereplő társaság árrögzítés és piacfelosztás céljából versenyjogsértő egyeztetést folytattak.

A jogsértő megállapításokra tekintettel az alperes az I. rendű felperest 33.000.000 forint, a II. rendű felperest 25.900.000 forint, a III. rendű felperest 33.500.000 forint, a IV. rendű felperest 6.300.000 forint, az V. rendű felperest 9.200.000 forint, a VI. rendű felperest 1.800.000 forint, a VII. rendű felperest 2.500.000 forint és a VIII. rendű felperest 1.000.000 forint bírság megfizetésére kötelezte.

- [6] A döntés indokolásában a határozat 1. számú mellékletét képező „Stratégiai együttműködési megállapodás 2008” című dokumentum, továbbá a belső levelezések, e-mailek nyelvtani, kontextusbeli és logikai értelmezése, tanúvallomások, nyilatkozatok, az utóbb tanúsított piaci magatartások alapján az alperes megállapította, hogy az eljárás alá vont vállalkozások célja az volt, hogy a közbeszerzési és pályázatok során a status quo-t fenntartsák, illetve növeljék a piaci részesedésüket, amelynek érdekében az adott tenderen történő indulásról, illetve az indulás részleteiről versenyt kiiktató, illetve korlátozó módon árrögzítés és piacfelosztás céljából egyeztettek egymással, ennek érdekében információkat osztottak meg egymással. A tervezett megállapodások központi eleme a rendszeres egyeztetéseken alapuló piaci részvétel. A stratégiai partnerség közös célja az érintett cégek pénzügyi pozíciójának növelése volt az egyedi stratégiák összehangolása mellett. Az alperes a határozata indokolásának X. fejezetében az eljárás alá vont vállalkozások magatartásának versenyjogsértő értékelését az egyes tenderek, pályázatok kapcsán is elvégezte, melynek a fellebbezések szempontjából jelentősebb megállapításai szerint:

- [7] A Magyar Posta 2008. évi „Pana Posta” megrendelése kapcsán alperes egy 2009. február 24-i e-mail alapján bizonyítottan látta az eljárás alá vontak közötti jogsértő egyeztetést („Cél a jövőben, hogy egyeztetés legyen az ajánlatokban, de erről tudsz, hiszen eddig is így működött.”). A Magyar Postát a Budapiért szolgálta ki és egy 2008. július 8-i e-mail bizonyítja azt, hogy a Budapiért a Gyárt-ker közvetítésével átengedte a fénymásolópapír szolgáltatását a II. rendű felperesnek egy korábbi a II. rendű felperest ért sérelem miatt. A tendert a II. rendű felperes nyerte meg.
- [8] A Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat 2008. évi közbeszerzési eljárása kapcsán az alperes azt állapította meg, hogy az V. rendű felperes kérte a Gyárt-ker-t, hogy egyeztessen a Budapiért-tel a kiírt pályázat kapcsán. Az alperes szerint az egyeztetésre a pályázaton való induláshoz nem volt szükség, ezért az a körülmény, hogy az V. rendű felperes egyeztetett a másik két társasággal azt igazolja, hogy a korábbi együttműködési megállapodás végrehajtása érdekében volt köztük piacfelosztó egyeztetés. Az a körülmény, hogy a pályázatot végül egy harmadik vállalkozás nyerte meg, az V. rendű felperes a Budapiértnél magasabb összegű árajánlatát a beadási határidőt 6 perccel lekésve kívánta benyújtani, az alperes szerint nem befolyásolja a jogsértő egyeztetés megállapíthatóságát.
- [9] A Debrecen Megyei Jogú Város 2009. évi – három részből álló – közbeszerzési pályázata kapcsán az alperes azt állapította meg, hogy az ajánlatkérő által kiírt közbeszerzési pályázat beadási határideje előtt a VII. rendű felperes felvette a kapcsolatot a Gyárt-ker-rel. Álláspontja szerint az irati bizonyítékok közvetve bizonyítják, hogy a VII. rendű felperes átengedte a Budapiért számára a közbeszerzési pályázat irodaszerekre vonatkozó részét, amennyiben a Budapiért „nem tőri le” a másolópapír tender árát. Megállapította, hogy a Gyárt-ker közvetítette a javaslatot a Budapiért felé. A vállalkozások nem nyújtottak elfogadható alternatív magyarázatot arra, hogy miért volt szükséges egymás között felosztani a pályázat három részét, egyáltalán tárgyalni arról, hogy a három rész milyen feltételek mentén osztható meg. A II. rendű nyerte a boríték és a másolópapír tendereket, a Budapiért az irodaszerekre vonatkozó tendert csak azért nem nyerte meg, mert volt egy jobb ajánlat egy független, harmadik féltől, így a nyerése nem a II. rendű felperesen múlt.
- [10] A Dunántúli Regionális Vízmű Zrt. 2009. évi pályázata kapcsán az alperes azt állapította meg, hogy a Gyárt-ker a VI. rendű felperes és egy, a perben nem álló társaság tudomására hozta, hogy a tenderen egymás versenytársai, valamint kérte tőlük, hogy egyeztessék a tender értékét vele és jelezte, hogy a Budapiért-tel is egyeztetett. Az a körülmény, hogy a tenderen végül a Budapiért nem indult, alperes szerint arra enged következtetni, hogy azáltal kívánták elősegíteni a VI. rendű felperes tendernyerését.
- [11] A Magyar Posta Zrt. 2010. évi hópapírszalag pályázata tekintetében alperes azt állapította meg, hogy a Budapiért, a Gyárt-ker és a IV. rendű felperes az ajánlatok benyújtására kiírt határidő leteltét megelőzően egyeztetéseket folytattak egymással a benyújtandó ajánlatok kapcsán.
- [12] A Legfelsőbb Bíróság 2010. évi megrendelése vonatkozásában az alperes azt állapította meg, hogy az érintettek között piacfelosztó célú egyeztetések folytak, a Gyárt-ker olyan ajánlatot adott be, amely az I. rendű felperes nyerését mozdította elő.
- [13] A Fejér Megyei Szakképzési Társulás 2010. évi pályázata tekintetében az alperes azt állapította meg, hogy a III. rendű felperes és egy, a perben nem álló társaság ár- és piacfelosztó célú egyeztetést folytatott. Az a körülmény, hogy az e-mail az ajánlat beadási határidejét követően keletkezett, az alperes szerint nem befolyásolja a feltételezett jogsértés megállapíthatóságát, mert az egyeztetésre már korábban sor került, az ajánlatok tekintetében a visszadátumozás igazolt.

- [14] A Közbeszerzési Ellátási Főigazgatóság 2010. évben kiírt közbeszerzési pályázata tekintetében az alperes a versenyjogsértést bizonyítottnak tekintette, az e-mailek alapján azt állapította meg, hogy a Gyárt-ker-en és a Budapiérten kívül harmadik piaci szereplő (a II-III. rendű felperesek közös cége) bevonása révén próbálták a tendernyerést elérni.
- [15] Az Újpest Polgármesteri Hivatal 2010. évi pályázata kapcsán az alperes a felek közti egyeztetést állapított meg, mert a III. rendű felperes készítette az V. rendű felperes, a Gyárt-ker, valamint saját maga teljes pályázati anyagát.
- [16] A Magyar Államkincstár 2010. évi ajánlatkérése kapcsán az alperes azt állapította meg, hogy a II.-III. rendű felperesek részére az önállóan beadandó ajánlatot és a Budapiért és a Gyárt-ker közös tendercsapata készítette. A 2010. december 5-i és 6-i e-mail váltások alapján rögzítette, hogy a Budapiért, a Gyárt-ker és a III. rendű felperes egyeztették egymással ajánlatukat.
- [17] A Győr-Moson-Sopron Megyei Társadalmi Szervezetek Egyesületének 2011. évi pályázata kapcsán az alperes azt állapította meg, hogy a Gyárt-ker és a Budapiért közös tendercsapata készítette a III. rendű felperes ajánlatát is annak érdekében, hogy elősegítsék a vállalkozás-csoport valamelyik tagjának tendernyerését. Az irati bizonyíték szerint a III. rendű felperes és a Gyárt-ker közötti e-mailváltások tárgya „támogató ajánlat” volt.
- [18] Az Egészségügyi Holding Nonprofit Zrt. 2011. évi pályázata tekintetében azt állapította meg, hogy a III. rendű felperes ajánlatát a Budapiért és a Gyárt-ker közös tendercsapata készítette. A korábbi piacfelosztó megállapodásuknak megfelelően azzal segítették elő a III. rendű felperes tendernyerését, hogy a Budapiért és a Gyárt-ker nem indult a pályázaton.
- [19] A Magyar Posta 2011. évi pályázata vonatkozásában az alperes azt állapította meg, hogy az I. rendű felperes, a Gyárt-ker, valamint a Budapiért megegyeztek arról, hogy a tender negyedik részét az I. rendű felperes nyeri. A negyedik részen az I. rendű felperes a Budapiértnél alacsonyabb ajánlatot adott, azonban a tender eredménytelen lett.
- [20] A Törley Pezsgőpincészet Kft. 2011. évi pályázata kapcsán az alperes azt rögzítette, hogy a Gyárt-ker szándékosan olyan ajánlatot adott be, hogy a II. rendű felperes nyerne meg a pályázatot. Ezt bizonyítja az e-mail szövege, mely szerint a Gyárt-ker által adott ajánlat „támogató” és nyereség esetén visszalép a viszonteladó javára.
- [21] A Fejér Megyei Bíróság 2011. évi pályázata kapcsán az alperes azt állapította meg, hogy a VIII. rendű felperes egy, a perben nem álló társaságtól az ajánlatok beadása előtt kérte az ajánlata megküldését és találkozóra hívta. Egymás versenytársai tekintetében – az alperes szerint – nem életszerű, hogy az egyik megkérje a másik ajánlatának megküldését. A versenytársak közti kapcsolatfelvétel áregyeztető és piacfelosztó célú volt.
- [22] A Tpv. 78. §-a szerinti bírságkiszabás során az alperes a GVH Elnökének és a GVH Versenytanácsa Elnökének 1/2012. számú Közleményét (a továbbiakban: Bírságközlemény) vette alapul. A Bírságközlemény alapján releváns forgalomnak a jogsértéssel érintett pályázati egyeztetések kapcsán a nyertes ajánlat háromszorosát tekintette, ezt, mint kiinduló alapösszegeket határozta meg, amelyet további szempontok figyelembevételével több lépésben módosított. Az alperes a bírságszámításnál értékelt szempontokat, pontszámokat, korrekciókat a határozata 781-809. pontjaiban rögzítette.

A felperesek keresetei, az alperes ellenkérelme

- [23] Valamennyi felperes a keresetében vitatta az alperes tényállás feltárási tevékenységének jogszerűségét, a pusztán közvetett bizonyítékok alapján a terhükre rótt versenyjogba ütköző magatartás tanúsítását, illetve az érintettek vitatták a 2008-as stratégiai együttműködési megállapodás létét, megvalósulását. Valamennyi felperes által kifejtett álláspont szerint a

határozat megalapozatlan és jogsértő, mert az alperes nem tárta fel kellőképpen a tényállást, illetve a megállapított tényekből okszerűtlen következtetéseket levonva jogsértő döntést hozott, ennek révén bírság kiszabásának sem lett volna helye. A fellebbezési eljárásban a vizsgálódás kereteire, korlátaira tekintettel – arra figyelemmel, hogy a IV. rendű felperes vonatkozásában hozott keresetet elutasító döntést érintő fellebbezés nem került benyújtásra – a továbbiakban a Kúria az I., II., III., V., VI., VII. és VIII. rendű felperesek kereseteit ismerteti részletesebben:

Az I. rendű felperes keresete

- [24] Az I. rendű felperes a keresetében elsődlegesen a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: rPp.) 339. § (2) bekezdése és Tpv. 83. § (4) bekezdés alapján a határozat megváltoztatását és az eljárás jogsértő magatartás hiányában történő megszüntetését, másodlagosan az rPp. 339. § (1) bekezdése alapján a határozat hatályon kívül helyezését, harmadlagosan az rPp. 339. § (2) bekezdése és Tpv. 83. § (4) bekezdése alapján a határozat megváltoztatásával a kiszabott bírság elengedését vagy jelentős mérséklését kérte.
- [25] Állította, hogy semmilyen közvetlen bizonyíték nincs arra, hogy közte és más vállalkozások között ténylegesen létrejött volna a versenyjogi értelemben vett árrögzítő vagy piacfelosztó megállapodás vagy összehangolt magatartás. Vitatta az alperes tényállás feltárását, bizonyítási eljárásának jogszerűségét. Kereseti érveit – törvényes határidőben – részletesen kifejtette a „kereset indokolásának kiegészítése” elnevezésű beadványában. Ennek lényege szerint az elvetett stratégiai megállapodással szemben az alperes két egymást erősítő feltételezésekre alapítva tekinti a megállapodást létrejöttnek. Ezzel szemben az I. rendű felperes hangsúlyozta, hogy félrevezető következtetésre vezethet az e-mail üzenetekből a küldő és fogadó személyétől független vállalkozásra vonatkozó következtetés levonása; a piaci részesedésekre tekintettel nem lehettek képesek a versenyt érdemben befolyásoló megállapodás kötésére; az állítólagos megállapodás nem jöhetett létre 2008. szeptemberben, ha az alperes általi fő bizonyítéknak tekintett tervezet 2009. március 17-i; a vizsgált időszak alatt a piaci viszonyok megváltoztak; a megvalósult piaci magatartás nem a jogellenesség bizonyítéka, mert számos (kb. 400) tenderen indult, mégis csak két tendert tekintett jogsértőnek az alperes. Ezen túlmenően vitatta E. S. tanúvallomásának és az irati bizonyítékoknak az értékelését.
- [26] Az egyes tenderek kapcsán hangsúlyozta: a Legfelsőbb Bíróság 2010. évi pályázata kapcsán a belső e-mailben szereplő megjegyzésből nem következik, hogy a Gyárt-ker a tenderen visszalépett volna az I. rendű felperes javára. Az alperesnek kellett volna bizonyítania, hogy a felek magatartására nincs más észszerű magyarázat, mint az összehangolt magatartás tanúsítása. A Magyar Posta 2011. évi pályázata kapcsán R. K. 2011. április 14-én írt belső e-mailjéből szintén nem következik a jogellenes egyeztetés.
- [27] Kifejtette, hogy jogellenes magatartás hiányában nincs lehetőség bírság kiszabására sem, másrészt – másodlagos érvelése szerint – az alperes Bíróságközleménye szerinti szempontok helytelen súlyozása révén a kiszabott bírság a Tpv. 78. §-ába és az arányosság elvébe ütközően megalapozatlan, a mentő körülményeket figyelmen kívül hagyó és téves.

A II. rendű keresete

- [28] A II. rendű felperes keresetében a határozat megváltoztatásával elsődlegesen a bírság mellőzését, másodlagosan a mérséklését, harmadlagosan a határozat hatályon kívül helyezését és az alperes új eljárásra kötelezését kérte. Hangsúlyozta, hogy az alperes a stratégiai megállapodásban való részvételét nem állapította meg, így az sem állapítható meg, hogy a stratégiai megállapodás szerint járt volna el. A Magyar Posta Zrt. 2008. évi „Pana Posta” megrendelése kapcsán előadta, hogy az alperes által felhívott két e-mail közül az utóbbiról nem derül ki a határozatból, hogy kitől származik és kinek a részére küldték meg. Alperes

nem jól jelöli meg, hogy ezen e-maileknek ki a feladója és címzettje, nem derül ki, hogy az abban foglaltak mire vonatkoznak. A jogsértés megállapítása feltételezéseken alapul. A Közbeszerzési Ellátási Főigazgatóság 2010. évi pályázata kapcsán előadta, hogy R. K. vállomása során előadottak valójában nincsenek összefüggésben ezzel a tenderrel. A vállomás bizonyítékként nem vehető figyelembe. A Törley Pezsgőpincészet Zrt. 2011. évi pályázata kapcsán semmiféle jogsértést nem követett el azzal, hogy a Gyárt-ker-től mint nagykereskedőtől beszerzett termékekkel indult a tenderen, melyen végül nem sikerült nyernie.

- [29] Vitatta a bírságot is, állítva, hogy annak mértéke nem arányos a jogsértéssel, a bírság nem az ügy egyedi sajátosságára, az egyedi szempontokra figyelemmel, illetve azok értékelése nélkül, nem differenciáltan, csak általánosságokkal indokolva került kiszabásra.

A III. rendű felperes keresete

- [30] A III. rendű felperes a határozat megváltoztatását, elsődlegesen a bírság eltörlését, másodlagosan mérséklését, harmadlagosan a határozat hatályon kívül helyezését és az alperes új eljárásra kötelezését kérte. Álláspontja szerint a stratégiai együttműködési megállapodás kapcsán csak arra van bizonyíték vele szemben, hogy az I. rendű felperes képviselője részére továbbküldte a megállapodás tervezetét, de arra már nincs bizonyíték, hogy azt el is olvasta volna. Állította, hogy nem jött létre megállapodás, ahhoz az akarategység is hiányzott. A Gyárt-ker-rel való viszonyát 2008-2009-ben szállítási keretszerződések rendezték, nem pedig egy senki által el nem fogadott megállapodás. Kifejtette, hogy az e-mailhez (2008. október 1.) képest korábbi időpontra (2008. szeptember 25.) tette az alperes a jogsértés kezdő időpontját.
- [31] Az egyes tenderek kapcsán előadta – a vitatott tendereket érintően részletesebben kifejtve:
- [32] A Fejér Megyei Szakképzési Társulás 2010. évi pályázata kapcsán az alperes két olyan, a beadási határidő lejártá után íródott e-mailre alapítja a jogsértést, amely sem nyelvtani, sem kontextusbeli, sem logikai értelmezés útján erre nem alkalmas. A Közbeszerzési Ellátási Főigazgatóság 2010. évi pályázatán a Gyárt-ker-től árajánlatot kért a megajánlani kívánt termékekre, a pályázati ajánlatát maga készítette, de végül az első fordulóban a konzorcium kizárásra került. R. K. vállomása nem erre a tenderre vonatkozik, a jogsértés feltételezéseken alapszik. Az Egészségügyi Holding Nonprofit Zrt. 2011. évi pályázata kapcsán kifejtette, hogy a Gyárt-ker-től kért árajánlatot, igénybe vette a felajánlott adminisztrációs tendertámogatási segítséget. A II. rendű felperessel konzorciumban indult, a pályázati ajánlati árat maga határozta meg. Az alperes által hivatkozott e-mail (2010. november 24.) a tender későbbi kiírására (2011. február 14.) tekintettel értelmezhetetlen. A III. rendű felperes a fellebbezésében nem vitatta az Újpest Polgármesteri Hivatal 2010. évi pályázata, a Magyar Államkincstár 2010. évi pályázata, a Győr-Moson-Sopron Megyei Társadalmi Szervezetek Egyesületének 2011. évi pályázata kapcsán megállapított jogsértést.
- [33] Vitatta a kiszabott bírságot, állítva, hogy annak mértéke nem arányos a jogsértéssel, a bírság nem az ügy egyedi sajátosságára, az egyedi szempontokra figyelemmel, illetve azok értékelése nélkül, nem differenciáltan, csak általánosságokkal indokolva került kiszabásra.
- [34] A IV. rendű felperes keresetet nyújtott be, de annak ismertetésétől a Kúria eltekint, arra való tekintettel, hogy a IV. rendű felperessel szemben hozott keresetet elutasító ítéleti rendelkezést fellebbezéssel nem támadták.

Az V. rendű felperes keresete

- [35] Az V. rendű felperes elsődlegesen a határozat hatályon kívül helyezését, az eljárás megszüntetését, a megfizetett bírság kamattal növelt visszatérítését, másodlagosan a határozat

megváltoztatását és a bírság jelentős mérséklését, a bírságkülönbözöt kamattal növelt visszatérítését kérte. Álláspontja szerint a rendelkezésre álló bizonyítékok nem alkalmasak annak bizonyítására, hogy a 2008. évi stratégiai megállapodásnak akár csak az előkészítésében részt vett volna. A vizsgált időszakban évente legalább tíz pályázaton vett részt, melyhez képest az alperes csak két pályázat kapcsán állapított meg jogsértést.

- [36] A Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat 2008. évi közbeszerzési eljárása kapcsán kiemelte, hogy kizárólag legfőbb beszállítója képviselőjével egyeztetett, enélkül az ajánlatot be sem lehetett volna adni. Az Újpest Polgármesteri Hivatal 2010. évi tendere kapcsán az ajánlatát nem a III. rendű felperes készítette el, azt maga készítette, segítséget kapott hozzá Sz. T.-től. A határozat téves következtetéseket vont le a pályázattal összefüggő adatokból.
- [37] Állította, hogy a jogsértésben való felelősségének a megállapítása és a bírság kiszabása törvénysértő. A bírság kiszabása körülményeit is aggályosak tartotta. Érvelése szerint az alperes iratellenesen határozta meg a piaci pozícióját és az általa jogsértésnek minősített magatartások súlyát, figyelemmel arra, hogy tevékenységét elsősorban Kecskeméten, másodsorban Bács-Kiskun megyében fejti ki, így befolyása nem minősíthető régiós vagy országos jelentőségűnek, ezért az alperes pontozási módszere jogsértő. Vitatta ezért az alkalmazott pontszámokat és a figyelembe vett forgalmat is.

A VI. rendű felperes keresete

- [38] A VI. rendű felperes keresetében elsődlegesen a határozat megváltoztatását és az eljárás megszüntetését, másodlagosan a határozat hatályon kívül helyezését és az alperes új eljárásra kötelezését kérte. Állította – melyet nézete szerint a lefolytatott bizonyítási eljárás is alátámaszt –, hogy a „Stratégiai együttműködési megállapodás 2008” elnevezésű megállapodásról tudomással nem bírt, annak létrehozásába nem vonták be és létrejöttéről sem tájékoztatták, így tartalmával sem lehetett tisztában. A Dunántúli Regionális Vízmű 2009. évi pályázatán egy, a perben nem álló társaság követett el jogsértést, mert ez a társaság kapott Somogy megyére kizárólagosságot, ezért a felperes a kizárólagosságból következően jogsértést nem követhetett el. A bizonyítás az alperest terhelte, a terhére jogsértést az alperes nem bizonyított.

A VII. rendű felperes keresete

- [39] A VII. rendű felperes a keresetében elsődlegesen a határozat megváltoztatását, a bírság eltörlését, másodlagosan a határozat hatályon kívül helyezését és az alperes új eljárásra kötelezését kérte. Vitatta az alperesek azt a megállapítását, miszerint a Debreceni Polgármesteri Hivatal 2009. évi közbeszerzési pályázatával kapcsolatban a pályázat beadási határideje előtt felvette volna a kapcsolatot a Gyárt-ker-rel, valamint, hogy átengedte volna a Budapiért számára a pályázat irodaszerekre vonatkozó részét annak fejében, hogy a Budapiért „nem töri le” a másolópapír tender árát. Álláspontja szerint az alperes rendelkezésére álló közvetett bizonyítékok alkalmatlanok voltak arra, hogy igazolják e feltételezést, melyet életszerűtlennek is tartott, mivel csak több tízforintos eltérés mutatkozott társaságuk, illetve a versenytársak ajánlatai között, és azért tudta a legjobb árat ajánlani, mert kulcsfontosságú volt számára az önkormányzat megbízásának megszerzése a referencia miatt.

A VIII. rendű felperes keresete

- [40] A VIII. rendű felperes a keresetében a határozat hatályon kívül helyezését, az eljárás vele szembeni megszüntetését, a már megfizetett bírságnak kamattal növelt összegű visszatérítését kérte. A Fejér Megyei Bíróság 2011. évi pályázata kapcsán előadta, hogy nem volt ráhatása arra, hogy a Fejér Megyei Bíróság mely társaságokat keresi meg irodaszerek beszerzése

érdekében. A megkeresést követően csak két termék vonatkozásában kért árajánlatot egy másik, a perben nem álló társaságtól, így módon az a társaság nem ismerte, nem ismerhette a beszerzési termékárait, a benyújtott összesített ajánlati árát, mert további másik termékre máshonnan kért árajánlatot. Az egyeztetés megtörténte és az ármeghatározásra semmilyen bizonyíték nem áll rendelkezésre.

Az alperes érdemi ellenkérelme

- [41] Az alperes az ellenkérelmében a felperesek keresetének az elutasítását kérte. Kifejtette, hogy a határozata jogszerű és megalapozott. A kartelljogsértések bizonyítása során a bírói gyakorlat által követett elvek mentén önmagában közvetett bizonyítékok is felhasználhatók, a feltárt tények logikai láncolata elegendő a jogsértés megállapításához. A jelentős erejű irati bizonyítékokkal szemben a felpereseknek kellett volna elfogadható alternatív magyarázattal szolgálni a megvalósult piaci magatartásukra, mert a vizsgált tendereken tanúsított tényleges magatartás szintén alkalmas a jogsértés elkövetésének bizonyítására. Ellenkérelmében részletesen reagált a felperesek keresetlevelében foglaltakra, így többek között arra, hogy visszafizetetésről, kamatkövetelésről a bíróság nem dönthet.

A megelőző peres eljárások: a félbeszakadás és a jogutódlás megállapítása

- [42] A Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság (a továbbiakban: FKMB) a 2017. január 26. napján kelt 3.K.31.177/2016/40. számú ítéletével a felperesek keresetét elutasította.
- [43] Az FKMB ítélettel szemben az I., II., III., VI., VII. és VIII. rendű felperesek nyújtottak be fellebbezést. A fellebbezéseket elbíráló Fővárosi Törvényszék a 2017. december 6. napján kelt 1.Kf.650.018/2017/6. számú ítéletével az FKMB ítéletének nem fellebbezett részét nem érintve, fellebbezett részében az ítéletet részben megváltoztatva az alperesi határozat I., II., VI., VII. és VIII. rendű felperesekre vonatkozó valamennyi rendelkezését, míg a III. rendű felperesre vonatkozóan a határozat I. 3.j., 3.k. és 3.o. pontjait hatályon kívül helyezte és a III. rendű felperessel szemben kiszabott bírságot 10.000.000 forintra mérsékelte, ezt meghaladóan az FKMB ítéletet helybenhagyta.
- [44] A jogerős ítélet ellen az alperes és a III. rendű felperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet a Kúriához. Mindeközben az V. rendű felperes jogelődje 2016. október 1. napján átalakulással megszűnt. Az V. rendű felperes jogutódlásának 2018. január 2-án kelt beadványban történő bejelentésére figyelemmel a Kúria a Kfv.VI.37.210/2018/4. számú végzésével az ügy iratait az FKMB-nak az rPp. 111. § (1) és 112. § (2) bekezdésében foglaltaknak megfelelő eljárásjogi intézkedések megtétele érdekében visszaküldte. Ezt követően az FKMB az 57. sorszámú végzésével megállapította, hogy az V. rendű felperes jogelődje 2016. október 1. napján átalakulással megszűnt, erre figyelemmel az eljárás az V. rendű felperes vonatkozásában az rPp. 112. § (1) bekezdése alapján félbeszakadt.

- [45] Az V. rendű felperes jogutódlás bejelentése és perbelépési nyilatkozata folytán eljárta Kúria, mint felülvizsgálati bíróság 2019. június 19. napján kelt Kfv.VI.38.113/2018/11. számú végzésével úgyszintén megállapította, hogy az eljárás 2016. október 1. napján félbeszakadt. A félbeszakadás tartama alatt minden, a per érdemére vonatkozó bírói rendelkezés – ekként az FKMB 3.K.31.177/2016/40. számú ítélete, 3.K.31.177/2016/57. számú végzése, a Fővárosi Törvényszék 1.Kf.650.018/2017/6. számú ítélete –, valamint a felek által teljesített minden perbeli cselekmény, így az alperes és a III. rendű felperes felülvizsgálati kérelme és valamennyi ellenkérelem is hatálytalan. Ennek folytán a Kúria az iratokat az FKMB részére ismételtén visszaküldte. Mindazonáltal az FKMB-nak előírta, hogy az alperesi határozat ellen előterjesztett kereseteket egy perben kell elbírálnia, a kartellező vállalkozások egységes magatartását értékelő egyetlen határozat nem lehet külön per tárgya. A perrendi szabályoknak megfelelően az eljárás az elsőfokú per keretében folytatható az V. rendű felperes jogutódjának perbelépésével, illetve perbevonásával.
- [46] A kúriai iránymutatás alapján az FKMB jogutódjaként eljárta Fővárosi Törvényszék (a továbbiakban: elsőfokú bíróság) a 2020. május 1-jén jogerőre emelkedett 30.K.700.537/2019/2. sorszámú végzésével az rPp. 61. §-a alapján megállapította az V. rendű felperes jogutódlását és az elsőfokon folyamatban lévő pert folytatta.

Az elsőfokú bíróság ítélete és az általa megállapított tényállás

- [47] Az elsőfokú bíróság az általa megállapított tényállás részeként rögzítette, hogy a Gyárt-ker kiemelt partnerei a Budapiért, valamint az I., II., III. és VI. rendű felperesek voltak, akiknek támogatás keretében engedményeket nyújtott, kapcsolatukat keretszerződések is rendezték. Az elsőfokú bíróság az alperessel szemben az V. rendű felperest a kiemelt partnerek között nem sorolta fel. Megállapította továbbá, hogy a Gyárt-ker támogatása a megrendelői pályázatok készítésében történő közreműködésére, pályázatok elkészítésére is kiterjedt. A legnagyobb támogatást és kedvezményt a Budapiért kapta. A Gyárt-ker beszállítói minőségében az említett felperesek megrendeléseiből, pályázatokon való indulásukból a vevőkre vonatkozóan is közvetlen ismereteket szerzett, áráikkal, árképzésükkel is tisztában volt. A Gyárt-ker és a Budapiért egy vállalkozáscsoportba tartozott, mely a piaci résztvevők számára utóbb vált ismertté. Az I. rendű felperes piaci részesedése 10%, míg a többi felperes piaci részesedése 1% alatt volt. A bíróság az alperessel egyezően rögzítette a felperesek – nem említve a IV. és V. rendű felperesek – 2012. évi nettó árbevételeit. A II. és III. rendű azonos székhelyű felperesek beszerzéseik összefogására Kft.-t alapítottak, míg az I., a VIII. rendű felperesek, valamint egy, a perben nem álló társaság a közös beszerzési társaságukat 2010 júniusában hozták létre. A rendszeres egyeztetésen alapuló piaci részvételre, a piaci információk megosztására, kezelésére, közös beszerzési stratégiára 2008 tavaszán a Gyárt-ker készített stratégiai partnerei részére megállapodás-tervezetet, amelyet elsősorban a Budapiért-tel egyeztetett és egyik változatát az I. rendű felperesnek küldte meg, aki azt a III. rendű felperesnek továbbította. Az az ítélet indokolásából derül ki, hogy a bíróság – ezen tények rögzítése mellett – a stratégiai megállapodásban az I. és a III. rendű felperesek részvételét nem látta bizonyítottnak. A tényállás részeként rögzítette továbbá, hogy az említett vállalkozások képviselői személyes találkozókat is tartottak.
- [48] Az elsőfokú bíróság a 2020. november 3. napján kelt 30.K.700.537/2019/31. számú ítéletével az alperes 2013. december 12. napján kelt Vj/43-581/2011. számú határozatának az I., a II., a VI., a VII. és VIII. rendű felperesekre vonatkozó valamennyi rendelkezését, míg a III. rendű

felperesre vonatkozóan a határozat I. 3.j., 3.k., és 3.o. pontjait hatályon kívül helyezte, valamint a III. rendű felperesre kiszabott bírságot 10.000.000 forintra változtatta, ezt meghaladóan a III. rendű felperes keresetét elutasította. A bíróság a IV. és V. rendű felperesek kereseteit úgyszintén elutasította.

- [49] Döntése indokolásában megállapította, hogy az I., II., VI., VII. és VIII. rendű felperesek nem követettek el versenyjogsértést, valamint a III. rendű felperes ugyan nem volt a 2008. évi megállapodás részese, azonban a határozat rendelkező részének I. 3.1., 3.m. és 3.n. pontjaiban megjelölt pályázatok tekintetében magatartása a Tpvt. 11. § (2) bekezdés a) és d) pontjainak megsértésével a Tpvt. 11. § (1) bekezdésében foglalt tilalomba ütközött. E három jogsértés figyelembevételével úgy ítélte meg, hogy a III. rendű felperes esetében a maximális bírság közel 30%-át kitevő bírságösszeg teljesíti a generális és speciális prevenció követelményét, ezért a III. rendű felperesre kiszabott bírságot 10.000.000 forintra változtatta. Egyebekben a kereseteket elutasította. Ennek figyelembevételével az elsőfokú bíróság az I., II., III., VI., VII. és VIII. rendű felperesek keresetét alaposnak, míg a III. rendű felperes keresetét részben alaposnak, a IV. az V. rendű felperes keresetét alaptalannak találta.
- [50] A Kúria elsőként azt emeli ki, hogy az elsőfokú bíróság ítélete indokolásának [45] pontjában először az EBH2017. K.20. számú elvi döntésben testet öltő bírói gyakorlatra utalt, majd megvizsgálta a stratégiai megállapodás létrejöttének kérdését a keresetekkel érintett körben. Megállapította, hogy a Gyárt-ker mint beszállító stratégiai partnereivel kétoldalú, illetve többoldalú megállapodás megkötését szorgalmazta és elsősorban a Budapiért-tel egyeztetett, ugyanakkor írásbeli megállapodás megkötésére a vizsgálatba vont vállalkozások között nem került sor. Mindazonáltal a polgári jogi értelemben vett érvényes megállapodás nélkül is tanúsíthatnak a felek olyan magatartást, melyből a versenykorlátozó vagy kizáró megállapodásra, de legalább akarategység létrejöttére lehet következtetni, amelyhez ugyanakkor szükségszerűen annak is megállapíthatónak kell lenni, hogy az akarategység mely piaci résztvevők között, milyen minőségükben, milyen versenyre ható tartalommal jött létre.

- [51] A felperesek piaci magatartásának vizsgálata kapcsán az ítélet indokolásának [48] pontjában kiemelte, hogy nem volt figyelmen kívül hagyható, hogy a tervezet készítésekor a felek beszállítói és továbbértékesítő vevői minőségben működtek, a Gyárt-ker csak beszállító volt, nem volt egyben versenytársa is a partnereinek. A megállapodás-tervezet készítésekor versenyjogot nem sértő érdekazonosság fogalmazódott meg, miszerint a nagykereskedő érdeke is az, hogy a vevője az általa szállított árut értékesítse tovább, és ezzel a vevői pozíciót a továbbiakban is biztosítsa. Az e körben való közös ténykedés és fellépés még nem versenyjogsértő. Az együttműködés akkor az, ha a nagykereskedői vagy kiskereskedői konkurensok versenyhelyzetét érintően azok versenyből való kizárását, az abban való részvételének korlátozását, vagy egymás tekintetében a piac felosztásával a verseny megszüntetését eredményezik, vagy mindezek elérésére irányul.
- [52] Az elsőfokú bíróság kiemelte továbbá, hogy sem okirat, sem konkrét tanúvallomás, sem egyéb bizonyíték nem áll rendelkezésre arra vonatkozóan, hogy az I. rendű felperes a tervezetben szereplő témák tekintetében akár a tervezet készítővel, akár annak más stratégiai partnereivel versenytörvénysértő módon egyeztetett, vagy bármiről megállapodott volna, avagy pályázatainak előterjesztését ilyen cél betöltése indikálta volna. Mivel az I. rendű felperesnek megküldött tervezet több olyan elemet tartalmazott, amelyekben nem tudtak közös nevezőre jutni, így nem állapítható meg, hogy az alperes által versenyjogba ütközőnek minősített szövegrész(eke)t a Gyárt-ker, a további versenytársak és az I. rendű felperes milyen tartalommal töltötték meg akkor, amikor bizonyíték nem merült fel arra vonatkozóan, hogy az I. rendű felperesnek milyen konkrét piaci magatartása adhatna ezek megállapítására alapot.
- [53] Az indokolásban kitért arra is, hogy az alperes a vizsgálat során nem hivatkozott 2008 és 2010 között, valamint ezt követő időben olyan pályázatra, mely az I. rendű felperesnek a versenysértő megállapodásban történő részvételét vagy a magatartását befolyásoló hatását alátámasztaná. Ezzel szemben az állapítható meg, hogy az alperes által jogsértőnek minősített pályázatokon kívül voltak olyan pályázatok is, ahol az I. rendű felperes indult, de az alperes csak a megállapodásban további részes pályázók tekintetében állapított meg jogsértést, miközben az I. rendű felperes magatartását jogszerűnek ítélte. E helyütt kellett jelentőséget tulajdonítani az I. rendű felperes jogszerű piaci részvételére vonatkozó érveinek, hiszen, ha az I. rendű felperes a megállapodásban részes felekkel a pályázatok el-, vagy felosztásában részt vett volna, vagy az árakra nézve egyeztetett volna, akkor annak 2008-2010 között, valamint ezt követően valamennyi, de legalább számottevő számú pályázat tekintetében érvényesülnie kellett volna. Az I. rendű felperes arra szolgáltatott adatot, hogy a Gyárt-ker-rel, illetve a Budapiért-tel való kapcsolata nem volt problémamentes, ezt a köztük lévő közbeszerzési vita, a negatív sajtókampány megerősíti. Mindamellet az alperes arra sem tárt fel semmilyen formában bizonyítékot, hogy az I. rendű felperes a tiltott megállapodás tárgykörébe tartozó adatot adott volna át akár a Gyárt-ker-nek, akár annak partnereinek, vagy azokra nézve megbeszéléseket folytatott volna. Az kétségtelen, hogy voltak személyes találkozók és az I. rendű felperes is szorgalmazta az együttműködést a Gyárt-ker-rel, azonban ezek kapcsán nem merült fel olyan adat, amely a beszállítói, megrendelői kapcsolaton túlmutatott volna. A megállapodás-tervezet tartalmából, a tervezet szövegének egymással történő egyeztetéséből a Gyárt-ker és a Budapiért közötti érdekazonosságra figyelemmel az elsőfokú bíróság arra következtetett, hogy a tervezet célja a Gyárt-ker beszállítói pozíciójának megerősítése, valamint elsősorban a Budapiért érdekeinek előnyben való részesítése volt. Az elsőfokú bíróság azt sem találta megalapozottnak, hogy a III. rendű felperes a tervezet versenyjogsértő részeiről a versenytársaival 2008-ban megállapodott volna.

- [54] Az indokolás további részében az elsőfokú bíróság az alperes által megállapított konkrét jogsértéssel érintett beszerzéseket, tendereket, ajánlatkéréseket részleteiben is vizsgálta. Indokolásának [52] és [53] pontjában az I. rendű felperest érintően megállapította – alperes határozati hivatkozásával ellentétben –, hogy a Legfelsőbb Bíróság évek óta közel azonos összegben vásárolt az I. rendű felperestől, valamint 2010-ben kisebb részben a Gyárt-ker-től. A Gyárt-ker-en belüli levél, amelyben egy tisztázatlan érdekeltségű levélíró azt állította, hogy abban az évben az I. rendű felperes javára visszaléptek, nem alkalmas az I. rendű felperes jogsértő magatartásának megállapítására. Nincs ugyanis adat arra, hogy a Gyárt-ker bármiféle ajánlatától az I. rendű felperes javára visszalépett volna, és az alperes állításával szemben arra sem, hogy olyan ajánlatot adott volna be, amely az I. rendű felperes nyeresét segítette volna elő. Az a körülmény, hogy a Gyárt-ker az adott évben szállított a Legfelsőbb Bíróságnak, azt sem igazolja, hogy az I. rendű felperes által szállított termékek tekintetében versenytársként kívánt volna fellépni. Az e-mailből az állapítható meg, hogy az igény teljesítését előzetesen egymás közti beszállítói megállapodásban rendezték és így a beszerzési igényről a Gyárt-ker-nek tudomása volt. Az pedig, hogy beszállítói oldalról a Gyárt-ker támogatta az I. rendű felperest, a piacfelosztási megállapodást nem igazolja, így az az alperesi megállapítás, hogy a Legfelsőbb Bíróság 2010. évi pályázatán a Gyárt-ker visszalépett az I. rendű felperes javára, illetve olyan ajánlatot adott be, amely az I. rendű felperes nyertességét mozdította elő, iratellenes.
- [55] Kiemelte továbbá, hogy az alperes a 2008. évi megállapodás, a 2010. évi Posta tender adatai, valamint a Budapiért által a Gyárt-ker-nek 2011. április 14. napján írt levele alapján következtetett az indulók, köztük az I. rendű felperes, a Budapiért, valamint a Gyárt-ker közötti piacfelosztásra irányuló megállapodásra. A törvényszék álláspontja szerint az e-mail tartalma – összevetve a tender adataival – nem igazolja a három fél között a piacfelosztásra irányuló megállapodást. Az I. rendű felperes az árait nem a Gyárt-ker-től beszerzett árak figyelembevételével alakította, ezért arról a pályázat benyújtását megelőzően a Budapiért sem szerezhetett tudomást. Az a körülmény, hogy a Budapiért a Gyárt-ker-nek a megállapodásra hivatkozva prognosztizálta, és indokolta az I. rendű felperes várható nyertességét, nem utal arra, hogy ilyen megállapodás az indulók között ténylegesen volt. Kétségtelen, hogy a tulajdonosi érdekezésség okán a Gyárt-ker és a Budapiért között valóban volt együttműködés, melynek során a Gyárt-ker elsősorban a Budapiért-től elvártan, őt preferálta más megrendelőivel szemben. Ezt jól példázzák azok a levélváltások, amelyek szerint a Budapiért kifogásolja, hogy a Gyárt-ker őt nem az általa igényelt mérték szerint támogatta.

- [56] A II. rendű felperes kapcsán az indokolás [54] pontjában kiemelte, hogy az alperes szerint sem volt a stratégiai megállapodás részese, így magatartását az egyes pályázatok kapcsán kellett vizsgálni. A Magyar Posta 2008. évi „Pana posta” pályázatán fénymásoló papírral lehetett indulni, melyet a II. rendű felperes is a Gyárt-ker-től szerzett be. A pályázatokkal kapcsolatban a Gyárt-ker, a Budapiért és a II. rendű felperes közötti konkrét megállapodásra vonatkozó bizonyíték nem volt, okirat, vagy tanúvallomás arra közvetlenül nem utalt. Az alperes a 2008. július 8-i, illetve egy 2009. február 24-i levélből következtetett a jogsértésre. Ezzel szemben az indokolás szerint a Budapiért és a Gyárt-ker közötti érdekközösségre figyelemmel arra lehetett következtetni, hogy az abban foglaltak a Gyárt-ker ügyintézőinek magyarázkodása arról, hogy a Budapiért érdekeit „elmulasztották” előtérbe helyezni. A Közbeszerzési Ellátási Főigazgatóság 2010. évi közbeszerzési pályázatával kapcsolatosan rögzítette, hogy okirat vagy tanúvallomás, de a Gyárt-ker és Budapiért közti levelezés sem támasztja alá azt az alperesi állítást, hogy azon a pályázaton, amelyen egyébként az I. rendű felperes is elindult, a II. és a III. rendű felperes versenyjogot sértő magatartást tanúsított volna. Az alperes által hivatkozott levél szerint a Gyárt-ker és a Budapiért a II. és III. rendű felperesek közös cégének bevonását tervezték, amelyre sor nem került, hiszen a pályázaton a II. és III. rendű felperesek egy harmadik céggel együtt indultak konzorciumban, a konzorciumot pénzügyi alkalmatlanság miatt a tenderből kizárták. A Törley Pezsgőpincészet Kft. 2011. évi pályázatán a II. rendű felperes a Gyárt-ker termékeivel indult. Nem merült fel arra közvetlen bizonyíték, hogy a II. rendű felperes a Gyárt-ker-rel mint versenytárral bármilyen tekintetben megállapodott volna. E körben az alperes a Gyárt-ker olyan belső levelére kívánta a megállapítását alapozni, melynek kapcsán a levél íróját tanúként nem tartotta szükségesnek meghallgatni és arról egy másik tanú csak a feltételezését közölte. Az indokolás [56] pontja szerint a levél a II. rendű felperes jogsértésben való megállapodásának bizonyítására nem alkalmas.
- [57] A III. rendű felperes kapcsán az indokolás [58] pontjában kitért arra, hogy a Fejér Megyei Szakképzési Társulás 2010. évi beszerzésével kapcsolatos jogsértésének megállapítását az alperes arra alapozta, hogy egy, a perben nem álló társaság beszállítóként érdekelt volt egy, a perben nem álló társaság nyeresében, ezért előzetesen a III. rendű felperessel olyan árajánlat készítésében állapodott meg, amely annak nyeresét segítette elő. Erre egy, a perben nem álló társaság által a III. rendű felperesnek a pályázat lejártát követően küldött levél tartalmából és az adott cég nyereséből következtetett arra, hogy a konkrét pályázat kapcsán a rendelkezésre álló irati bizonyítékok az ajánlatok tekintetében a visszadátumozást igazolják. Az indokolásban ellenben megállapította, hogy a Fejér Megyei Szakképzési Társulás alperesnek megküldött iratanyaga nem igazolja, hogy a pályázatokat visszadátumozták volna, hiszen az alperes által fő bizonyítékként kezelt levél elküldését megelőzően 2010. április 12-én a nyertes céggel a szállítási szerződést aláírták. Ezért egy április 14-én írt levélnek bizonyító erőt tulajdonítani nem lehetett.

- [58] Az indokolás [59] pontjában kiemelte, hogy az Egészségügyi Holding Nonprofit Zrt. 2011. évi pályázatának elkészítésében a III. rendű felperesnek kétséggkívül a Gyárt-ker nyújtott segítséget, ugyanakkor az erre vonatkozó levelekből az nem következik, hogy a III. rendű felperes indulása a Gyárt-ker és a Budapiért előzetes egyeztetésén és megállapodásán alapult. Nem volt adat arra sem, hogy a tendert a Gyárt-ker és a Budapiért közös tendercsapata készítette volna. R. K. vallomása egyértelmű abban, hogy a tenderkészítésben mint Gyárt-ker alkalmazott vett részt, valamint, hogy a tenderen sem a Gyárt-ker, sem a Budapiért nem kívánt indulni. Rögzítette, hogy Gyárt-ker közreműködése a pályázatban a beszállítói-vevői kapcsolaton nem mutatott túl, a III. rendű felperes magatartását e pályázat kapcsán az elsőfokú bíróság nem találta jogsértőnek.
- [59] A bíróság a III. rendű felperesnek a Tptv. 11. § (2) bekezdés a) és d) pontjai megsértésével a Tptv. 11. § (1) bekezdésében foglalt tilalomba ütköző magatartását – a III. rendű felperes által a fellebbezésében nem vitatottan – az Újpest Polgármesteri Hivatal 2010. évi pályázata, a Magyar Államkincstár 2010. évi pályázata és a Győr-Moson-Sopron Megyei Társadalmi Szervezetek Egyesülete 2011. évi pályázata kapcsán a jogsértést alátámasztó bizonyítékokra utalva megállapította (ítélet [60] pontja).
- [60] Az V. rendű felperesre vonatkozóan az indokolás [64] pontjában a törvényszék azt állapította meg, hogy a Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat 2008. évi pályázatára benyújtott ajánlat kapcsán a Gyárt-ker segítségét kérte a szintén ajánlatot benyújtó Budapiért-tel való egyeztetéshez, melyet tanúvallomások is alátámasztottak (az V. rendű felperes ügyvezetőjének, a Gyárt-ker területvezetőjének és egy másik munkatársának a nyilatkozata, 307., 318. és 325.számú alperesi iratok). Az V. rendű felperes a Tptv. 11. § (2) bekezdés d) pontját megsértve járt el.
- [61] A bíróság az V. rendű felperessel szemben kiszabott bírságot jogszerűnek ítélte.
- [62] A VI. rendű felperes kapcsán az indokolás [60]-[61] pontjaiban megállapította, hogy a VI. rendű felperes versenyjogsértő magatartását a Gyárt-ker által a VI. rendű felperesnek elküldött e-mail önmagában nem bizonyítja. A levél alapján kétséggkívül csak az rögzíthető, hogy a VI. rendű felperes a Gyárt-ker-től kért és kapott árajánlatot a pályázatához, azonban a pályázaton nem a Gyárt-ker termékeivel indult. Ilyen körülmények között életszerűtlen lett volna tőle olyan piaci magatartás, miszerint ellentételezés nélkül azért induljon egy pályázaton, hogy azt elveszítse. Arra pedig semmilyen utaló adat nem volt, hogy a VI. rendű felperes a pályázaton való részvétele kapcsán bárki részéről ellentételezésben részesült volna.
- [63] A VII. rendű felperes jogsértő magatartását az indokolás [62] pontjában foglaltak szerint az alperes által felsorakoztatott bizonyítékok egyenként, de összességükben sem támasztották alá. Az alperes által ismertetett Gyárt-ker és Budapiért közötti levélváltás – a bíróság szerint – sokkal inkább arról az érdekviszonyról és összefonódásról tanúskodik, amelynek keretében a Gyárt-ker a Budapiért érdekeit más megrendelői érdekeivel ellentétesen szolgálta. A levelek nem hagynak kétséget afelől, hogy ez esetben a Gyárt-ker a Budapiért előnyben részesítését elmulasztotta. Mindebből nem következik az, hogy az erről mit sem tudó VII. rendű felperes a Budapiért-tel, valamint a Gyárt-ker-rel előzetesen a tender nyeresében megállapodott volna.
- [64] A VIII. rendű felperes kapcsán az indokolás [63] pontjában a jogsértést az alperessel ellentétben az elsőfokú bíróság nem látta bizonyítottnak, álláspontja szerint nem kifogásolható, ha az azonos piacon tevékenykedő gazdasági társaságok kölcsönösen tájékozódnak a pályázatokon való indulásokról. Egy nyereségorientált gazdasági társaság

részéről olyan magatartás tanúsítása, miszerint indul egy olyan gazdasági társaság mellett, amellyel előzetesen az ellátási piacban, illetve az árban megegyezett, ellentétes a gazdasági racionalitással.

- [65] Az elsőfokú bíróság az ítélet perorvoslati részét 2020. december 3. napján kelt 30.K.700.537/2019/34. számú végzésével a fellebbezési jog biztosítása tekintetében kijavította.

Az ítélet elleni fellebbezések

- [1] Az ítélettel szemben törvényes határidőn belül az V. rendű felperes és az alperes terjesztett elő fellebbezést.
- [2] Az V. rendű felperes a fellebbezésében az ítélet és a határozat megváltoztatását kérte az egyedüli kereseti kérelmeként fenntartott másodlagos kereseti kérelme szerint, melynek alapján a kiszabott és az általa megfizetett 9.200.000 forint összegű bírság 2.500.000 forintra történő csökkentését és az alperesnek a bírságkülönböt visszafizetésre kötelezését kérte. Fellebbezése szerint az alperesi határozat I. 3.l., VI. 16., X. 16., pontjaiban meghatározott megállapításokat tudomásul vette, ugyanakkor a határozat I. 1., VI. 1., I. 3.c., VI. 4. 238-245. és a X. 4. 598-606. pontjaiban meghatározott alperesi megállapításokat a keresetében és a fellebbezésében kifejtettek szerint továbbra is vitatva, e körben az ítélet és a határozat hatályon kívül helyezését kérte.
- [3] A fellebbezés szerint az V. rendű felperes a III. rendű felperessel közösen marasztalt Újpest Polgármesteri Hivatal 2010. évi pályázata kapcsán megállapított jogsértést érintően hozott keresetet elutasító rendelkezést nem támadta, az ítéletet részben, a stratégiai megállapodásban való részvétel, a Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat 2008. évi pályázatán történt piacfelosztó célú egyeztetés miatt megállapított jogsértések kapcsán hozott keresetet elutasító rendelkezést támadta.
- [4] Álláspontja szerint az elsőfokú ítélet rendelkező része és indokolása között jelentős ellentmondás húzódik, mivel az elsőfokú bíróság az általa megállapított tényállásban nem állapította meg terhére a 2008. évi stratégiai megállapodásban történő részvételt az ítélet [1]-[17] bekezdései szerint, mégis ennek ellenére keresetét e körben is elutasította, míg más felperesek tekintetében ugyanezeket a rendelkezéseket megalapozatlannak minősítette. Jogsértő az is, hogy az elsőfokú bíróság az ítéleti tényállásban nem állapította meg a bírság alapját képező releváns körülményeket, így különösen a tevékenységi területét, releváns árbevételét, holott az egyéb felperesek vonatkozásában erre sor került (kivéve a IV. rendű felperest). Az ítélet semmilyen érthető, világos indokát nem adta annak, hogy a vele szemben kiszabott bírság a keresetben írtakkal szemben miért minősül törvényesnek.
- [5] Rámutatott, hogy vele szemben az alperesi határozat hatályban maradt úgy, hogy az elsőfokú bíróság sem állapította meg a 2008. évi stratégiai megállapodásban való részvételét. A határozat I. 1., 3.c., 3.l. pontjaiban foglalt megállapítások vitatása kapcsán megismételte a keresetében írtakat, kiemelte, hogy az elsőfokú bírósági eljárás során bizonyítás felvételére nem került sor, az alperes határozatát és az alperes eljárását az alperes által lefolytatott eljárásban rögzített bizonyítékok egyenkénti és összességükben történő vizsgálata alapján kellett felülbírálni, teljesen figyelmen kívül hagyva a korábbi, hatálytalan bírósági határozatokat. Mindazonáltal az elsőfokú ítélet [70] pontja csupán szűkszavú indokolással állapította meg, hogy miért nem jogszabálysértő az ő vonatkozásában a határozat, ez az

indokolás nem felel meg az rPp. 221. § (1) bekezdésében foglaltaknak, mivel a bíróság nem adta érthető, világos indokát a döntésének.

- [66] Kifogásolta továbbá, hogy az ítélet [1]-[17] bekezdésében megállapított tényállásból az V. rendű felperesre vonatkozó releváns tények kimaradtak. Állította, hogy a 2008. évi stratégiai megállapodásban nem vett részt, melyet az alperes – és ezek szerint a hiányos indokolás ellenére a bíróság is – az alperesi határozat 193. pontjában rögzített egyetlen közvetett bizonyítékra, a 2008. november 3. napján a Gyárt-ker-en belül másik dolgozóknak küldött e-mailre alapított, melyben az a mondat szerepel: „Csatolom a kiemelt partnerektől érkezett összefésült anyagot, amiben benne vannak az ITV és a Medi észrevételei.” Ezen az egy mondaton kívül az alperesi eljárásban rögzített egyéb bizonyítékok közül egy sem tartalmaz terhelő adatot arra vonatkozóan, hogy az V. rendű felperes milyen tartalmú nyilatkozatot tett a kiemelt partnerek anyagára. Mindebből nem vonható le következtetés arra, hogy összehangolt magatartásra törekedett volna.
- [67] A Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat 2008. évi közbeszerzési eljárásával összefüggésben fellebbezésében is a keresetében írtakat hangsúlyozta, azt, hogy a pályázati szállítási szerződés teljesítéséhez a beszállítóval előzetesen egyeztetnie kellett, ahhoz azonban, hogy elsődleges beszállítója (Gyárt-ker) szállítási ajánlatot tudjon tenni, ajánlatot kellett kérnie a Zebra termékeket forgalmazó Budapiért-től és a tőle kapott ajánlatot építette be az ajánlatába. Az csupán véletlen, hogy a pályázaton a Budapiért is indult. Az eljárás adatai semmilyen módon nem igazolták, hogy a Budapiért-tel a pályázat eredményének befolyásolása érdekében közvetve vagy közvetlenül egyeztetett volna, az alperesi határozat I. 3.c. pontjában megállapított jogsértést nem követte el, nem sértette meg a Tpv. 11. § (1) bekezdését, (2) bekezdés d) pontját.
- [68] Sérelmezte, hogy az elsőfokú ítélet semmilyen elfogadható, világos indokát nem adta annak sem, hogy a kiszabott bírságot a keresetben írtakkal szemben miért tartja törvényesnek, a keresetében is vitatottan a bírság a Tpv. 78. §-ába ütközik. A Vj-43-331/2011. számú alperesi felhívásra a 2012. szeptember 25-én kelt levélben tájékoztatta alperest a 2006-2010 években elért összes árbevételéről, ezen belül az irodaszer üzletág éves árbevételéről. A keresetben a 2012. évi irodaszer értékesítésből származó árbevételét közölte, mely 222.400.000 forint volt, a teljes árbevétel 37%-a. Az alperes az ellenkérelemben nem vitatta a releváns forgalmát, ezért arra bizonyítást nem kellett felvenni.
- [6] Az elsőfokú ítélet az V. rendű felperes vonatkozásában nem állapította meg sem az éves összes árbevételét, sem az irodaszer forgalmazásból származó árbevételeit. Nem vizsgálta meg az V. rendű felperes releváns forgalmát, a jogsértés súlyát, a jogsértés piaci hatását, a felróhatóságot sem. Az alperesi határozat a 84. pontban az V. rendű felperes főprofiljának az irodaszer forgalmazást határozta meg és fő tevékenységi területének Bács-Kiskun megyét jelölte meg, ezzel szemben a bírság kiszabásakor országos/regionális jelentőségűnek állította be, az ellentmondásnak indokát nem adta. A működési terület és a releváns forgalom téves megállapítása vezetett oda, hogy a határozat 792. pontja szerint 14,5 pontot kapott a piaci hatás kapcsán, míg a nála nagyobb területen működő és magasabb árbevételű VIII. rendű felperes mindössze 4,5 pontot kapott. Úgy vélte, hogy az I. 3.1. pontban meghatározott jogsértés nem eredményezheti, hogy az V. rendű felperes emiatt 25 pontot érjen el. A jogsértésben betöltött szerepe alapján a VIII. rendű felperessel azonos pontot kellett volna elérnie.
- [7] Fellebbezésében részletesen levezette a határozat 148. oldalán található táblázat javított adatai alapján a kiszabható bírság mértékét.

- [69] Az alperes fellebbezésében elsődlegesen az rPp. 253. § (2) bekezdése alapján az elsőfokú ítélet megváltoztatását és az I., II., III., VI., VII. és VIII. rendű felperesek keresetének teljes egészében történő elutasítását, másodlagosan az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását, valamint az I., II., III., VI., VII. és VIII. rendű felperesek másodfokú perköltségben történő marasztalását kérte.
- [70] Fellebbezési kérelme szerint az elsőfokú ítélet sérti a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (a továbbiakban: Ket.) 3. § (2) bekezdés b) pontját, 72. § (1) bekezdés d) pontját, az rPp. 3. § (2) bekezdését, 164. § (1) bekezdését, 206. § (1) bekezdését, 221. § (1) bekezdését, 336/A. § (2) bekezdését, 339/B. §-át, továbbá sérti a Tpv. 11. § (1) bekezdését és (2) bekezdés a) és d) pontját, 78. § (1) és (3) bekezdéseit.
- [71] Fellebbezésében kifejtette, hogy a közigazgatási perben az eljáró bíróság feladata, hogy állást foglaljon arról, hogy a hatóság eleget tett-e a tényállás tisztázási kötelezettségének, a releváns tények valóságát bizonyítékokkal megfelelően alátámasztotta-e. Azonban az rPp. 206. § (1) bekezdése nem adhat alapot arra, hogy a bíróság az alperes helyett teljes egészében maga állapítsa meg a tényállást. Az ítélet teljes egészében elmulasztotta értékelni az alperesi határozatban foglalt tényállást, a bizonyítékokat saját logikája mentén értékelve több ponton iratellenes tényállást állapított meg.
- [72] Az alperes utalt a Kúria Kf.V.39.062/2020/4. számú, versenyfelügyeleti ügyben keletkezett ítéletére, melyben a bizonyítási mérce tekintetében egyértelmű állásfoglalást adott, és a 30/2014. (IX. 30.) AB határozat [61] és [62] bekezdésére utalással hivatkozott a versenyügyek azon sajátosságára, mely szerint a versenyfelügyeleti eljárás speciális, büntetőjogias jellegű közigazgatási eljárás, azonban a versenyjog nem büntetőjogi kategória, ezért a büntetőeljárás értelmében vett kétséget kizáró bizonyításnak nem kell megfelelni. Alperes fenntartotta, hogy a jogsértést a határozatában nevesített, egyenként és összességében értékelt bizonyítékok olyan zárt láncolata támasztja alá, amelyet a felperesek hivatkozásai nem tudtak áttörni, ezért az elsőfokú ítélet téves jogalkalmazása révén sérti a Ket. 3. § (2) bekezdés b) pontját, 72. § (1) bekezdés d) pontját és az rPp. 206. § (1) bekezdését, a bíróság túlterjeszkedett a bírósági felülvizsgálat határain [fellebbezés V. 1.].
- [73] Az alperes érvelése szerint az elsőfokú bíróság az indokolási kötelezettséget is megsértette azáltal, hogy az ítéletben nem adott számot arról, hogy miért nem tartotta megfelelőnek az alperes bizonyítékértékelését, az alperesi következtetésekkel miért nem értett egyet. Ennek megfelelően alperesnek nincs lehetősége megismerni az ítéleti rendelkezés mögött meghúzódó indokokat. Az elsőfokú bíróság ugyanis nem tett mást, minthogy az alperesi következtetéseket saját következtetéseivel helyettesítette. Az ítélet indokolása így nem felel meg az rPp. 221. § (1) bekezdésében foglaltaknak, mivel abból nem ismerhető meg, hogy a bíróság az alperesi bizonyítékértékelést miért találta hiányosnak, okszerűtlennek, a logika szabályaival ellentétben állónak, ily módon az indokolás kiüresedett [fellebbezés V.2.].

- [74] Az alperes a kartell létezésének bizonyítására vonatkozó elvárások, szabályok kapcsán hivatkozott a Kúria ítélkezési gyakorlatában is testet öltő uniós jogi követelményekre, az Európai Unió Bírósága (a továbbiakban: EUB) ítélkezési gyakorlatára. „A bizonyítással szemben követelmény, hogy a hatóság pontos és egybevágó bizonyítékokat nyújtson a jogsértés megtörténtének bizonyítására, de nem szükséges minden bizonyítéknak a jogsértés összes elemét tekintve eleget tennie e feltételeknek. Elegendő, ha a hatóság által hivatkozott bizonyítékok összességében értékelve megfelelnek e követelménynek.” [EUB C-239/11. P. számú másodfokú, Törvényszék T-110/07. számú elsőfokú ítélet 46-48., 173. pontjai]. Ezen ítélet alapján úgy vélte, hogy a versenyellenes megállapodások tilalmának közismert jellegére és végrehajtásuk titkos jellegére figyelemmel a hatóságtól nem várható el, hogy olyan okirati bizonyítékot nyújtson, amely kifejezetten bizonyítja az érintett szereplők kapcsolatfelvételét. Amennyiben a hatóság kizárólag az érintett vállalkozások piaci magatartására alapítja a jogsértés fennállásának bizonyítását, akkor a vállalkozásokra hárul, hogy bizonyítsák, van a magatartásukra más, hihető, észszerű magyarázat, mint a versenyjogsértés. A vállalkozások eltérő magyarázata azonban csak akkor releváns, ha azt bizonyítékok is alátámasztják.
- [75] A bizonyítási kötelezettség körében hivatkozott a Kúria Kfv.VI.37.466/2011/5. számú ítéletére, mely szerint a versenyhatóság által feltárt tényállás valótlanságát, illetve a levont következtetések okszerűtlenségét az rPp. 164. § (1) bekezdése alapján felperesnek kell bizonyítania. Az rPp. 336/A. § (2) bekezdése alapján a bizonyítási teher csak akkor fordul meg, ha a felperes alappal cáfolja az alperes által megállapított tényállást, vagy annak egyes elemeit, azaz legalább valószínűsíti, hogy az alperes nem, vagy nem megfelelően tárta fel az ügyben irányadó tényállást. A tényállás valóságának vitatásához az is szükséges, hogy a felperes a megállapított tényállás helyességét cáfoló bizonyítékokat szolgáltatson, ezáltal megalapozottan kétségbe vonja a tényállás valóságát. Az alperes kiemelte, hogy az elsőfokú bíróság olyan szintű bizonyítást várt volna el az alperestől, amely a titkos kartell megállapodások esetén alperest a következetes bírósági gyakorlat alapján nem terheli. Hangsúlyozta, hogy a közvetett bizonyítékok alapján sem kizárt jogsértő magatartás megállapítása, ha a közvetett bizonyítékok olyan logikai láncot alkotnak, melynek révén a jogsértés elkövetését tanúsítják. A más hihető, észszerű magyarázatot a kartell-jellegű magatartások tanúsítására a kartellgyanúba keveredett vállalkozásoknak kell megadniuk és azt bizonyítaniuk (Kúria Kfv.II.37.646/2015/14. számú döntése, 30/2014. (IX. 30.) AB határozat 70-71. pontjai). Mindezek alapján az alperes úgy vélte, hogy az elsőfokú bíróság bizonyítási teherrel, bizonyítási kötelezettséggel kapcsolatos jogszabályértelmezése és a bizonyítékok okszerűtlen értékelése révén az elsőfokú ítélet sérti az rPp. 3. § (2) bekezdését, 164. § (1) bekezdését, 206. § (1) bekezdését, 336/A. § (2) bekezdését [fellebbezés V. 3.].
- [76] Az alperes a stratégiai együttműködési megállapodás kapcsán a határozat 186. pontjában idézett, 2008. március 5-én kelt e-mail megjelölésével hangsúlyozta, hogy valójában a Gyárt-ker által érvényesített, a Budapiért szempontjait érvényre juttató horizontális, a versenytársak közötti versenykorlátozó célú megállapodás jött létre. Bár a stratégiai megállapodás számos vertikális viszonyra vonatkozó rendelkezést tartalmaz, ezek tekintetében az alperesi határozat jogsértésre vonatkozó megállapítást nem tett. Az elsőfokú bíróság az indokolásban iratellenesen hagyta figyelmen kívül a Budapiért jogsértésben betöltött szerepét, olyan körülményeknek tulajdonított a jogsértés hiánya szempontjából kiemelt jelentőséget, amelyet az alperes maga sem értékelt a jogsértés irányába mutató körülményként. Mindezek oda vezettek, hogy a bíróság kirívóan okszerűtlen és logikailag is téves, az irati bizonyítékokkal ellentétes következtetésre jutott, hogy a megállapodás-tervezet célja a Gyárt-ker beszállítói pozíciójának megerősítése, valamint elsősorban a Budapiért érdekeinek előnyben részesítése

lett volna. Az alperes hangsúlyozta, hogy a Budapiért a felperesekkel azonos típusú – viszonteladói – tevékenységet végzett, a stratégiai megállapodás mögött is az a szándék húzódtott meg, hogy Gyárt-ker megnyugtassa a többi partnert. Az irati bizonyítékok alapján a Budapiért és a Gyárt-ker közösen alakította ki a kiemelt viszonteladók irányában érvényesítendő álláspontját (Határozat 186-211. pontokban idézett e-mailek és E. S.-nak a 213. pontban idézett VJ/43-363/2011. számú jegyzőkönyvben szereplő vallomása). Az alperes az akarategység létrejöttét az elsőfokú bíróság érvelésétől ellentétben az alábbi körülményekre tekintettel tartotta megállapíthatónak: i) az érintett vállalkozások több találkozót tartottak a stratégiai megállapodás egyeztetése céljából, ii) a szövegváltozatokat egymásnak megküldték, iii) a stratégiai megállapodásnak megfelelő piaci magatartást tanúsítottak.

- [77] Kiemelte, hogy az I. rendű felperes esetében nem vitatott tény, hogy 2008. szeptember 25-én megkapta és a III. rendű felperes részére továbbította a megállapodás tervezetét, valamint, hogy 2010-ben több levélváltás is volt, továbbá személyes találkozókra is sor került, melyet a 2010. február 17-i e-mail és E. S. tanúvallomása is alátámaszt. Az elsőfokú bíróság iratellenes megállapításával ellentétben (indokolás [49] pont) több olyan e-mail is rendelkezésre állt, mely a felek folyamatos egyeztetésére utalt a stratégiai együttműködés kapcsán és ennek során tenderek is egyeztetésre kerültek (határozat 201. pont). Véleménye szerint az elsőfokú bíróság azt is figyelmen kívül hagyta, hogy maga a közvetlen irati bizonyítékot képező stratégiai együttműködési megállapodás kifejezetten árörögzítési rendelkezést tartalmazott, a keresztajánlatok készítése önmagában hordozza a versenykorlátozást, amint arra a stratégiai együttműködési megállapodás (közvetlen irati bizonyíték) kifejezetten utal (alperesi határozat 564. pont). Összességében kifejtette, hogy a bizonyítékok egyenkénti és összességükben való értékelésével a határozatában helyesen állapította meg, hogy az együttműködési megállapodás meghaladta a kísérlet szintjét, vagyis az abban foglaltakat a Budapiért, a Gyárt-ker és stratégiai partnereik a formális aláírás hiányának ellenére komolyan gondolták, piaci magatartásukat aszerint alakították. Okszerűtlen és a bírósági gyakorlattal is ellentétes az az elsőfokú ítéletben megfogalmazott elvárás, hogy akarategység csak akkor állapítható meg, ha az egyeztetés valamennyi, de legalább számottevő pályázat esetében érvényesül. Az Európai Unió Bírósága esetjoga alapján (C-89, 104, 114, 116, 117, 125-129/85.) a kartelltilalmi szabályok megsértése miatt a vállalkozások felelősségre vonhatók abban az esetben is, ha a megállapodást nem ültették át a gyakorlatba. A vizsgált esetek azonban azt bizonyították – hangsúlyozta –, hogy a megállapodást komolyan gondolták a vállalkozások és a piaci magatartásukat aszerint alakították.
- [78] Azt is iratellenesen állapította meg az elsőfokú bíróság, hogy a III. rendű felperes jogsértésben való részvétele csak akkor lett volna megállapítható, ha bizonyíthatóan részt vett volna a megállapodás megszövegezésében, vagy írásbeli alakjának kialakításában. Iratellenesen állapította meg a bíróság, hogy nem merült fel adat a beszállítói-vevői kapcsolaton túlmutató adatszolgáltatásra (ítélet [50], [60] pontja). Ezen kívül az ítélet önellentmondó is, mert az ítélet maga is megállapította, hogy két 2010. évi és egy 2011. évi tender során a III. rendű felperes jogsértést követett el, összejátszott pályázótársaival. Az ítélet mindezek alapján sérti a Tptv. 11. § (1) bekezdését, (2) bekezdés a) és d) pontját [fellebbezés V.4.].
- [79] Az alperes a fellebbezés további részében az egyes tenderekre vonatkozóan az ítélet indokolásában foglalt bizonyítékok értékelésének jogszerűségét vitatva fejtette ki az álláspontját.

- [80] Az I. rendű felperest érintően a Legfelsőbb Bíróság 2010. évi tendere kapcsán állította, hogy a „visszaléptünk a javukra” kifejezésnek kirívóan okszerűtlen olyan értelmezést tulajdonítani, hogy az a beszállítói megállapodásban való rendezésre utal (ítélet [52] pont). Ellenben a helyes értelmezés a stratégiai megállapodásban foglaltak leképeződésére utal, a versenyjogsértő célzatú koordinált indulásra a vállalkozások között.
- [81] A Magyar Posta 2011. évi pályázata kapcsán alperes szerint a „megegyeztünk az I-COM-mal” kifejezést a bíróság kirívóan okszerűtlenül értékelte úgy, hogy az a Budapiért és a Gyárt-ker pályázatokkal kapcsolatos viszonyára, mintsem arra utalt, hogy ilyen megállapodás az indulók között ténylegesen volt (ítélet [53] pont). Logikailag is ellentmondásos a bíróság indokolása miszerint a jogsértés bizonyítéka az lett volna, ha a Budapiért nem indul, nem tesz szükségtelenül letétet vagy a licittől visszalép, ezzel szemben az előző tender esetében ezt a magatartást a bíróság a jogsértés hiányaként értékelte. A végleges eredményhirdetés a 2011. április 14-i e-mail utáni időpontban 15-én volt, így az az eredményhirdetés előtti megegyezés bizonyítékaként értékelhető.
- [82] A II. rendű felperest érintően állította, hogy a Magyar Posta 2008. évi „Pana Posta” megrendelése kapcsán a II. rendű felperes szerepét az elsőfokú bíróság szintén iratellenesen és kirívóan okszerűtlenül értékelte (ítélet [54] pont). Az e-mailek mindegyike közvetlenül megküldésre került a II. rendű felperes részére, így azokat az elsőfokú bíróság iratellenesen tekintette a vállalatcsoporton belüli magyarázkodó e-maileknek és gazdaságilag életszerűtlennek is. A szöveg egyértelműen egyeztetésekre utal, így nem kellően indokolt az a bírósági megállapítás, hogy ezek csak magyarázkodó e-mailek lennének.
- [83] A Közbeszerzési Ellátási Főigazgatóság 2010. évi közbeszerzési pályázata kapcsán az elsőfokú bíróság kirívóan okszerűtlen bizonyítékértékelését mutatja, hogy kiemelt jelentőséget tulajdonított annak, hogy a II. és III. rendű felperes végül nem közös cégével, hanem egy harmadik céggel együtt létrehozott konzorciummal indult (ítélet [55] pont). Álláspontja szerint R. K.-nak a határozat 323. pontban idézett e-mailje hitelesen bizonyítja, hogy a közbeszerzések esetében külső partnerek bevonásával is igyekezett a vállalatcsoport a nyertességét elősegíteni. A levelezésben is megjelenő kapkodás, illetve az a tény, hogy a harmadikként bevont vállalkozás pénzügyi alkalmatlansága miatt kizárták a konzorciumot, nem cáfolja, hogy a II. és III. rendű felperes az előzetes megállapodásnak megfelelő magatartást tanúsított.
- [84] A Törley Pezsgőpincészet 2011. évi pályázata kapcsán kiemelte, hogy önmagában nem jelentheti a jogsértés hiányát az, hogy visszalépésre nem került sor (ítélet [56] pont). Az elsőfokú bíróság kirívóan okszerűtlenül járt el akkor, amikor figyelmen kívül hagyta, hogy az e-mailben „támogató ajánlatról” esik szó, és ezzel összefüggésben szerepel, hogy „[a] cél nyereség esetén visszalépni a viszonteladó javára”. Az lenne a gazdasági racionalitással ellentétes, ha egy vállalkozás olyan vállalkozás nyertességét kívánná elősegíteni, akinek erről nincs tudomása.
- [85] A III. rendű felperest érintően a Fejér Megyei Szakképzési Társulás 2010. évi beszerzése kapcsán azt emelte ki, hogy a bíróság kirívóan okszerűtlen bizonyítékértékelését mutatja, hogy az alperes részére 2012 májusában megküldött iratanyagban április 7-re dátumozott iratból az elsőfokú bíróság arra következtetett, hogy az iratanyag nem igazolja, hogy az ajánlatokat visszadátumozták volna (ítélet [58] pont). Ezzel szemben az e-mail szövege arra enged következtetni, hogy a tenderrel kapcsolatban korábban is volt egyeztetés a vállalkozások között, az ajánlati árat nem a III. rendű felperes határozta meg. A tender értékelésére április 12-én került sor.

- [86] Az Egészségügyi Holding Nonprofit Zrt. 2011. évi pályázata kapcsán kiemelte, hogy az elsőfokú ítélet iratellenes megállapításokat tartalmaz arra nézve, hogy az ajánlatot nem a közös tendercsapat készítette (ítélet [59] pont). Nem volt vitatott a perben sem, hogy a pályázatot R. K. állította össze, ezt a vallomásában elismerte. A feltárt adatok alapján a tendercsapat a Gyárt-ker és a Budapiért részére is készített ajánlatot, ezért tekintette alperes közös tendercsapatnak. Kirívóan okszerűtlen bizonyítékértékelést mutat az elsőfokú bíróság részéről az, hogy azt állapította meg, ez a közreműködés a beszállítói-vevői kapcsolaton nem mutatott túl. Emlékeztetett arra, hogy a bíróság megállapította a Magyar Államkincstár 2010. évi tendere, a Győr-Moson-Sopron Megyei Társadalmi Egyesületek Szövetségének 2011. évi tendere tekintetében, hogy a vállalkozások szintén tendertámogatás címén a pályázatokon való indulásukat koordinálták, melyet a bíróság ott a jogsértés bizonyítékának tekintett (ítélet [60] pont).
- [87] A VI. r. felperest érintően a Dunántúli Regionális Vízmű 2009. évi pályázata kapcsán rámutatott, hogy az elsőfokú bíróság jogi értékelése téves (ítélet [61] pont). Egyrészt az e-mailek azon túlmenően, hogy árajánlatot is tartalmaznak, szövegszerűen is a tender értékének további beadás előtti egyeztetéséről szólnak. Az e-mailben foglaltakat a VI. rendű felperes is úgy értelmezte, hogy a Gyárt-ker mesterségesen beavatkozott a versenybe, ő irányítja, hogy hogyan dőlnek el a tenderek (határozat 274. pont). A versenyjogi gyakorlat alapján (C 189/02 P) az egyeztetés megtagadásának bizonyítási mércéje a résztvevők irányában megnyilvánuló kifejezett és egyértelmű elhatárolódás. Ilyen elhatárolódásra a VI. rendű felperes részéről nem került sor. Nem elhatárolódás, ha más termékével indul a tenderen a vállalkozás, téves továbbá az ellentételezés hiányán alapuló érvelés is. Mindezért önmagában az a tény, hogy a kérdéses e-mailt megkapta és attól a megkívánt mértékben nem határolódott el, megalapozza a VI. rendű felperes jogsértésért való felelősségét.
- [88] A VII. rendű felperest érintően a Debreceni Polgármesteri Hivatal 2009. évi közbeszerzési pályázata kapcsán az alperes azt emelte ki, hogy ellentétben az elsőfokú ítélet megállapításával (ítélet [62] pont), a levélváltások kifejezetten és szövegszerűen utalnak arra, hogy az ajánlatkérő által kiírt közbeszerzési pályázat (három tender) beadási határideje előtt a VII. rendű felperes felvette a kapcsolatot a Gyárt-ker-rel. A levélváltás így közvetve bizonyítja, hogy a VII. rendű felperes szándéka: átengedi a Budapiért számára a közbeszerzési pályázat irodaszerekre vonatkozó részét, amennyiben a Budapiért „nem töri le” a másolópapír tender árát. Kifejezetten nem arról van tehát szó, hogy a Budapiért-tet kellene a Gyár-ker-nek előnyben részesíteni, Sz. M. a Budapiért alkalmazottja éppen, hogy azt sérelmezi, hogy a VII. rendű felperest támogatja a Gyárt-ker velük szemben. A későbbi [a határozat 250-251. pontjaiban idézett] levélváltások is azt támasztják alá, hogy a Budapiért nem önmagában azt sérelmezte, hogy az előnyben részesítése elmaradt, hanem azt is, hogy a VII. rendű felperes beszerzési ár alatt kapta a papírt annak érdekében, hogy a pályázaton biztosan ő nyerjen. Iratellenes ezért az a megállapítás, hogy a VII. rendű nem tudott az egyeztetésről, ennek a kifejezetten erre a tenderre vonatkozó e-mail szövege ellentmond. A tenderadatok is ezt támasztják alá, felosztották ki melyik tenderen kíván nyerni, úgy nyújtották be az árajánlataikat.
- [89] A VIII. rendű felperest érintően a Fejér Megyei Bíróság 2011. évi pályázata kapcsán azt hangsúlyozta, hogy az elsőfokú bíróság (ítélet [63] pont) elmulasztotta értékelni azt a körülményt, hogy a személyes találkozóra való felhívás mellett az e-mail a bíróságra vonatkozó ajánlat megküldésére vonatkozó kérdést is tartalmazott, ily módon a felek a

beadási áraik egyeztetésében állapodtak meg, nem csupán az indulásról való tájékozódásról volt szó. Utalt arra is, hogy a VIII. rendű felperes sem hivatkozott ilyen értelmezésre, csak arra, hogy az e-mailben az „ajánlat” kifejezés a beszerzési ajánlatkérésre vonatkozik, de ezt konkrét megrendeléssel nem tudta igazolni. Nem ellentétes a gazdasági racionalitással a megegyezés ellenére való indulás, az ún. támogató ajánlat a pályázatokkal kapcsolatos jogsértések esetén tipikus.

[90] Az elsőfokú bíróság a bizonyítékok kirívóan okszerűtlen értékelésével téves ténybeli alapból kiindulva és ily módon szintén téves következtetésre jutva jutott a felperesek magatartásának minősítésekor, amelyre tekintettel az elsőfokú ítélet érdemi megalapozatlansága miatt sérti az rPp. 206. § (1) bekezdését, a Tptv. 11. § (1) bekezdését és (2) bekezdés a) és d) pontját is.

[91] A fellebbezés V/6. pontjában az ítélet [67] pontjához kapcsolódóan a III. rendű felperest érintően a bírságmeghatározás jogszabálysértő jellegére hivatkozott. Kiemelte, hogy a Tptv. 78.§ (1) bekezdése csupán a bírságmérlegelés utolsó lépcsője, mely azt mutatja meg, hogy mekkora érezhető, de még teljesíthető terhet jelent a szankció egy vállalkozásnak, a bírság arányossági megítélésénél nem a bírságmaximumhoz képest kell kiszabni a bírság összegét, hanem azt az ügyre vonatkoztatva egyedileg kell meghatározni a feltárt mérlegelési szempontok alapján. Úgy vélte, hogy az elsőfokú ítélet indokolás nélkül tért el a Bírságközleményében is rögzített, a bíróságok által eddig nem kifogásolt gyakorlattól, amikor a releváns forgalom kapcsán csak a tenderek értékét és nem annak háromszorosát vette figyelembe. Kirívóan okszerűtlenül értékelte továbbá enyhítő körülményként azt, hogy egyetlen tender esetében az árajánlati különbség nem volt számottevő, ennek ugyanis a jogsértéssel elért előny szempontjából relevanciája nem lehet. Az elsőfokú bíróság tehát érdemi indokolás nélkül állapította meg a III. rendű felperessel szemben kiszabott bírság összegét, az indokolásból a mérték megállapítására vonatkozó egyedi, az ügy sajátosságához igazodó szempontok nem derülnek ki, az elsőfokú ítélet így sérti a Tptv. 78. § (1) és (3) bekezdését, az rPp. 339/B. §-át és az indokolás hiányosságára tekintettel az rPp. 221. § (1) bekezdését.

A fellebbezési ellenkérelmek

[92] A VII. rendű felperes az alperes fellebbezésére benyújtott ellenkérelmében az elsőfokú ítélet rá vonatkozó rendelkezései helybenhagyását kérte. Álláspontja szerint az alperesi fellebbezés megalapozatlanságát támasztja alá, hogy az ő viszonyát az ügy többi felpereséhez a fellebbezésében is csupán egy rövid bekezdésben taglalta. Ezen „méret szerinti” kiemelés már önmagában jelzi a vonatkozó megállapítások aggályosságát, ugyanis bármennyire is törekszik arra alperes, hogy bemutassa, hogy ő, illetve képviselője aktív részese volt a megállapodásoknak, ezen kísérlete súlytalan és eredménytelen, hiszen az általa hivatkozott dokumentumok közül a csatolt elektronikus levelek vonatkozásában alperes maga rögzíti, hogy érintett személyként hozzá köthető vezető, vagy bármilyen szintű alkalmazott megjelölésre nem került. Ugyanezt támasztja alá R. Z. (Gyárt-ker) tanúvallomása és a képviselőjének (M. I.) ügyfélnyilatkozata is. Önmagában az a körülmény, hogy a hivatkozott három tenderen ugyanazon vállalkozások indultak, illetve azok közül ő bizonyos tendereket megnyert, míg bizonyos tendereken mások, az eljárásban nem érintett cégek nyertek, éppen az alperesi megállapítás ellenkezőjét, a verseny nyitottságát támasztják alá. Az alperesi határozat, de az alperesi fellebbezés is adós maradt a történeti tényállás bemutatásával, sem a határozat, sem a fellebbezés az ő jogi minősítést megalapozó magatartását nem állapította meg, a határozat és a fellebbezés is csupán közvetett bizonyítékokat és azokra alapított hipotéziseket

ismertet, nem tár fel azonban felperesek egymással és másokkal szemben tanúsított olyan magatartását, mely alapján egyértelműen lehetett volna a megállapodás, vagy akarategység létrehozásához. Az ő jogsértő magatartását az alperes által szolgáltatott bizonyítékok sem egyenként, sem összességükben nem támasztják alá. A Budapiért és a Gyárt-ker levélváltása csak arról tanúskodik, hogy a Gyárt-ker az adott esetben nem a Budapiért érdekeit szolgálta, azt azonban nem bizonyítja, hogy ő a fenti cégekkel a tendernyerés érdekében megállapodott, vagy egyáltalán tudott volna a két másik cég közötti levélváltásról. Az alperes maga sem vitatta a bizonyítékai közvetett voltát és a következtetések nagyobb szerepét, ugyanakkor ezt azzal indokolja, hogy a jogsértés megállapítására másképp nem lenne reális lehetőség. Mindazonáltal esetében az alperes által hivatkozott bizonyítékok egyáltalán nem utalnak semmiféle tilalmazott magatartásra. A Budapiért és a Gyárt-ker közötti üzenetváltásokban a „kérés” és „javaslat” szavak nyelvtani értelemben vizsgálva, kizárólag a Gyárt-ker álláspontjára utalnak és semmiképpen sem a vele közös álláspontra.

- [93] Az I. rendű felperes az alperes fellebbezésére előterjesztett ellenkérelemben az ítélet rá vonatkozó rendelkezése helybenhagyását kérte. Álláspontja szerint az alperes – javarészt az elsőfokú bíróság bizonyíték értékelő és mérlegelő tevékenységét támadó – fellebbezése megalapozatlan, az ítélet helyesen, okszerűen és logikusan értékelt a rendelkezésre álló bizonyítékokat, azokból megalapozott jogi következtetéseket vont le, a bíróság a szükséges mértékben eleget tett az indokolási kötelezettségének is. Kiemelte, hogy az alperes vele szemben támasztott bizonyítási mércét megalapozatlanul kifogásolta. Annak ellenére, hogy páratlanul széles jogosítványok és lehetőségek álltak rendelkezésére a bizonyítási eljárás során, csupán közvetett bizonyítékokon alapuló tényállást tudott rögzíteni, melyben a következtetéseknek nagyobb szerep jut. A fellebbezés V/3. pontja téves, a határozatban foglalt közvetett bizonyítékok egyenként és összességében való értékelése alapján a bíróság saját belátása szerint nem látta bizonyítottnak a jogsértést. Mindazonáltal éppen az alperesi megközelítés vezetne abszurd végkifejletre, a közvetett bizonyítékokból eredő feltételezésekkel szemben ez lényegében felperesek ártatlanságának bizonyítására kötelezését jelentené, mely egy büntetőjogias eljárásban megengedhetetlen és súlyosan alapjogsértő. Ezzel szemben a Kúria által kialakított bizonyítási mérce szerint a bizonyítékok értékelése során a bíróságnak kötelessége a több elfogadható magyarázat közül azt választania, amelyik elfogadása mellett észszerű indokokat tud felhozni és ezt saját meggyőződéséből eredő észszerű és racionális indokok alapján teheti meg, mely indokoknak az ítéletben szerepelnie kell.
- [94] A fellebbezés V/2. pontjával kapcsolatban kiemelte, hogy az ítélet az indokolási kötelezettséget nem sértette meg, abból kiderül, hogy a bíróság milyen bizonyítékokra és milyen észszerű és okszerű mérlegelésre alapította döntését. Az ő tekintetében az ítélet [46]-[49], valamint az [51]-[53] pontjai részletesen megjelölik a bizonyítékokat, tényeket, jogi következtetéseket, jogi értékelést, valamint rögzítik, hogy a bizonyítékok nem igazolják az ő esetében a jogellenes megállapodást, különösen annak pontos tartalmát és összes törvényi tényállási elemét. Az alperes a Ket. 50. § (1) bekezdésében foglalt bizonyítási kötelezettsége ellenére a megállapodás megkötésére vonatkozó konkrét bizonyítékot nem tudott felmutatni, csupán a 2008-as átfogó megállapodás tekintetében tárgyalásokra következtetett, fellebbezésében azt rója fel a bíróságnak, hogy az alperesi következtetéseket a saját téves következtetéseivel helyettesítette, figyelmen kívül hagyva, hogy a kétséget kizáróan nem bizonyított tényeket az eljárás alá vont terhére nem lehet értékelni, ekként a bizonyítatlanság a bíróság álláspontját támasztja alá.

- [95] Az alperesi fellebbezés V/1. pontja kapcsán hangsúlyozta, hogy az alperes a bizonyítékok értékelését, értelmezését támadja, azonban az ítélet értékelése helytálló. A feltárt bizonyítékok és tények bár az állítólagos 2008-as átfogó megállapodás tekintetében tárgyalásokat alátámasztanak az I. rendű felperes részvételével, azonban a Tpvt. 11. § megsértéséhez szükséges, a határozatban megállapított megállapodás megkötését nem bizonyítják. Az ítélet helyesen rögzíti, hogy egy jogellenes megállapodás bizonyításához szükségszerűen annak is megállapíthatónak kell lenni, hogy a megállapodás, vagy akarategység mely piaci résztvevők között milyen minőségükben és milyen, a versenyre ható tartalommal jött létre. Márpedig ez a határozat tényállásából nem derül ki, e helyett feltételezések, következtetések szerepelnek és e miatt jutott az elsőfokú bíróság eltérő következtetésre, amit az ítélet is kifejt. Az alperes a fellebbezésében nem igazolta, hogy az ítélet a Ket. 3. § (2) bekezdés b) pontját, 72. § (1) bekezdés d) pontját, az rPp. 206. § (1) bekezdését, vagy 252. § (2) bekezdését sértené.
- [96] Vitatta a terhére rótt egyes magatartások kapcsán az állítólagos 2008-as átfogó megállapodás (fellebbezés V/4.) kötését, illetve a stratégiai megállapodásnak megfelelő piaci magatartás tanúsítását. Álláspontja szerint az, hogy valóban tovább küldte a szerződéstervezet egy észrevételeket, kifogásokat tartalmazó változatát egy másik vállalkozásnak, aki szintén a Gyárt-ker/Budapiért vállalatcsoport szerződéses partnere volt, az akarategység bizonyítására nem elég, az alperesnek be kellett volna mutatni, hogy konkrét e-mailek miatt és hogyan támasztják alá a határozat következtetéseit, azonban a 2008. szeptember 25-ei megállapodás szempontjából a 2010-es levélváltás teljesen irreleváns. A tanúvallomások szerinti személyes megbeszélés nem egyenlő a Tpvt. 11. § (1) bekezdés szerinti megállapodás megkötésével, az akarategységgel, különösen, hogy az I. rendű felperes és a Gyárt-ker/Budapiért csoport között jogszerű vertikális kapcsolat volt, így tárgyalásaik, megbeszéléseik, de akár megállapodásuk sem minősülhet automatikusan versenykorlátozónak, ehhez a megállapodás megkötését és pontos jogellenes tartalmát kellett volna igazolni. Úgy vélte, ha a felek között létrejött volna megállapodás 2008 szeptemberében, miért kellett volna majdnem egy hónappal később is a tervezetről levelezni maguk között, hiszen a november 3-ai megbeszélés is azt igazolta, hogy nem jött létre megállapodás, ezen időpontot követően pedig semmilyen bizonyíték nincs a 2008-as tervezet tartalmának megfelelő tartalmú megállapodásra, vagy akár egyeztetésre az I. rendű felperes részvételével. Nem értett egyet azon alperesi fellebbezési érveléssel, mely szerint a stratégiai együttműködési megállapodás közvetlen irati bizonyítékot képezne, mert jól láthatóan megjegyzések, észrevételek, vannak benne, és az egyik megjegyzés kifejezetten jogi aggályt jelez a megállapodás tartalmával szemben, ami igazolja a vele szembeni ellenérzést, elutasítást. A tervezet önmaga nem képes azt igazolni, hogy belőle megállapodás lett.
- [97] Álláspontja szerint 2008 és 2010 között semmilyen konkrét piaci magatartása, pályázatban való részvétele nem igazolta az állítólagos 2008-as megállapodás végrehajtását, egy két évvel későbbi egyeztetést, piaci magatartást nem lehet a korábbi megállapodás bizonyítékának tekinteni. A vertikális-horizontális viszonyrendszer kapcsán kiemelte, hogy a határozat legfontosabb hibája, hogy a felek viszonyrendszerét kizárólag horizontálisként értékelte figyelmen kívül hagyva azt, hogy annak voltak olyan vertikális vonatkozásai, amelyek érdemben befolyásolták a bizonyítékok értelmezését, és a határozattól eltérő következtetésre vezettek. Ezt a hibát korrigálta megfelelően az ítélet.
- [98] A fellebbezés V/5.a) pontja kapcsán a Legfelsőbb Bíróság tenderével az alperes által felhozott érveket nem tartotta megalapozottnak, mivel nincs megalapozott kapcsolat a 2008 szeptemberi vélt átfogó szerződés és a közel két évvel későbbi tender között. Másrészt alperes érvét gyengíti, hogy a pályázati anyagokat alperes nem tudta az eljárásban beszerezni, így az általa feltárt tényállás hiányos, nem igazolt semmilyen jogsértő (támogató) ajánlat léte vagy tartalma. Az ítélet kizárólag azt rögzíti, hogy a „nincs ugyanis adat arra, hogy a Gyárt-ker

bármiféle ajánlatától az I. rendű felperes visszalépett volna, és az alperesi állítással szemben arra sem, hogy olyan ajánlatot adott volna be a bírósághoz, amely az I. rendű felperes nyeresét segítette volna elő.” A Gyárt-ker/Budapiért szállítóként tisztában volt azzal, hogy melyik ügyfélnél melyik vevője rendelkezik jó ügyfélkapcsolatokkal, jó esélyekkel, ezért magától, egyoldalúan is dönthetett visszalépésről, nemcsak kétoldalú megállapodás eredményeként. Kétoldalú egyeztetést a hivatkozott e-mail szövege sem nyelvtanilag, sem más módon nem bizonyít.

- [99] A Magyar Posta 2011. évi pályázata kapcsán sem tartotta a fellebbezés V/5.a) pontját megalapozottnak, mert részben a két esemény közötti közel három év okán nézete szerint a következtetés kirívóan okszerűtlen és nem alátámasztott. Noha az alperes azt hangsúlyozza, hogy a kérdéses 2011. április 14-i e-mail az árlejtéses licit után még az eljárás tényleges lezárulását megelőzően született, melynek szövegezése alapján egyértelműen utal a tender kapcsán a korábbi, eredményhirdetés előtti megegyezésre, megalapozott viszont az ítélet e körben is, amikor azt rögzíti, hogy az árlejtésen induló árakat a kiíró közölte az indulókkal, ezért arról, hogy az I. rendű felperes ára alacsonyabb az általa benyújtottnál, a Budapiért így szerezhetett tudomást, és ahhoz igazíthatta licitjét. Az e-mail eljárás lezárulása előtti keletkezése nem bizonyít semmilyen jogellenes egyeztetést, hiszen bár a formális eredményhirdetés valóban később lett, az érdemi verseny ekkorra már lezárult. Alperes ott tévedett, hogy ezt a körülményt nem tárta fel, és tévesen abból indult ki, hogy az e-mail még a verseny előtt született, ráadásul, alperes állításával szemben semmilyen bizonyíték nincs arra, hogy a licit előtt született volna bármilyen megállapodás, jogszerű és logikus tehát az ítélet következtetése.
- [100] Az alperes az V. rendű felperes fellebbezésére előterjesztett ellenkérelmében az V. rendű felperes vonatkozásában az elsőfokú ítélet helyben hagyását kérte. Előjáróban kiemelte, hogy a fellebbezés célja nem az alperesi határozat megdöntése, hanem az elsőfokú ítélet jogszabálysértésének bemutatása, ezért a keresetben foglaltak megisméltése az elsőfokú ítélet jogszerűségének megdöntése szempontjából irreleváns. Az elsőfokú ítélet az V. rendű felperes vonatkozásában megfelelően indokolt, az indokolási kötelezettség kapcsán az V. rendű felperesnek az alperes által feltárt tényre, így a releváns forgalomra és tevékenységi területre kiterjedő elvárása abszurd. Az V. rendű felperes stratégiai megállapodásban való részvételét az alperesi határozat 529-541. pontjaiban részletezett közvetlen és közvetett bizonyítékok alátámasztják alá, az a körülmény, hogy az V. rendű felperes később került bevonásra az eljárásba, nem áll, nem állhat ok-okozati összefüggésben a bizonyítékok mennyiségével és azok bizonyító erejével, lévén hogy az eljárás megindításakor a bizonyítékok még nem állnak teljes körűen rendelkezésre és a tényállás feltárása során juthat a hatóság rendelkezésére további információ.
- [101] Kiemelte, hogy 2008. november 3-án Sz. Z. (Gyárt-ker) R. Z.-nak és M. K.-nak (szintén Gyárt-ker-nél dolgozóknak) írt, „Együtműködés Pász és stratégiai partneri v02” tárgyú e-mailje szerint az V. rendű felperes a stratégiai együtműködési megállapodás létrehozásában részt vett, kifejezetten észrevételezte annak szövegét. Fellebbezésében nem tudta cáfolni, hogy az említett észrevételek tőle származnak. Az a tény, hogy az említett e-mailt nem az V. rendű felperes ügyvezetőjének címezték, a jogsértés szempontjából nem releváns. A Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat 2008. évi közbeszerzési pályázata kapcsán az elsőfokú bíróság az ítéletében helyesen mutatott rá, hogy az V. rendű felperes az ajánlatok egyeztetésében részt vett, a Gyárt-ker segítségét kérte az egyeztetéshez a Budapiért-tel, melyet az ítéletben megjelölt tanúvallomások is alátámasztottak, mely az önkormányzati közpénzek terhére elkövetett legsúlyosabb versenyjogsértő magatartás.

[102] A bírságösszeg bíróság általi meghatározása kapcsán a mérlegelési jogkörben született döntések bírósági felülvizsgálatának követelményeire és a Kúria joggyakorlatára hivatkozva rámutatott, hogy az rPp. 339/B. §-ából következően a bíróság vizsgálódása csak arra terjedhet ki, hogy az alperes a tényállást kellő mértékben feltárta-e, az eljárási szabályokat betartotta-e, a Tpvt. 78. § (3) bekezdésében foglalt mérlegelési szempontok megállapíthatóak-e és a határozat indokolásából a bizonyítékok mérlegelésének okszerűsége kitűnik-e. Felülmérlegelésre, vagy méltányosság gyakorlására a közigazgatási perben törvényes lehetőség nincs. Az V. rendű felperes fellebbezésében írtak ily módon a bíróság vizsgálódását nem képezték, a törvényszék helyesen járt el, amikor megállapította, hogy az V. rendű felperes vonatkozásában a jogsértés megállapítását követően az alperes a Tpvt. 78. §-a alapján megfelelő módon döntött a bírság összegéről, azt kellően megindokolta, bírság kiszabása során az eset összes lényeges és releváns körülménye, a jogsértő magatartás súlya megfelelően értékelésre került.

[103] A többi felperes az alperes fellebbezésére ellenkérelmet, az V. rendű felperes fellebbezésére észrevételt nem terjesztett elő.

A Kúria döntése és jogi indokai

[104] Az alperes fellebbezése az alábbiak szerint alapos, az V. rendű felperes fellebbezése a bírságra vonatkozóan az alábbiak szerint alapos, egyebekben alaptalan.

[105] A Kúria az elsőfokú bíróság ítéletét az rPp. 253. § (3) bekezdése alapján a fellebbezési kérelmek és a fellebbezési ellenkérelmek korlátai között bírálta felül.

[106] A Kúria előjáróban kiemeli, hogy a fellebbezés, mint perorvoslat célja a jogsérelem, joghátrány elhárításán keresztül jogvédelem biztosítása úgy, hogy az a per céljával összhangban megfeleljen a törvényesség követelményének. Az ezen elvárásnak való megfelelés a másodfokú eljárásban a fellebbezés kereteire, korlátaira korlátozódhat csupán. A fellebbezés korlátaira tekintettel nem volt tárgya a másodfokú eljárásnak a IV. rendű felperest érintő ítéleti rendelkezés és a III. rendű felperes vonatkozásában a kereset részbeni elutasítása. Kizárólag az I., II., VI., VII. és VIII. rendű felperesek egészbeni, a III. rendű felperes részbeni pernyertessége és az V. rendű felperes pervesztessége tekintetében tett ítéleti rendelkezések és megállapítások képezhettek a másodfokú bíróság vizsgálódásának alapját. A fellebbezési eljárásban is érvényesülő kérelemhez kötöttség alapján az elsőfokú ítélet fellebbezéssel nem érintett részei az rPp. 228. § (4) bekezdése értelmében jogerőre emelkedtek, így azokat a Kúriának tényként kellett kezelni. A Kúria döntése nem terjedhet túl a fellebbezési kérelmen, erre tekintettel az elsőfokú ítéletet a fellebbező fél javára a Kúria nem változtathatja meg azokban a kérdésekben, amelyekre a fellebbezés a hivatalból vizsgálandó jogszabálysértések kivételével nem terjed ki. A Kúria ezért nem tehetett megállapítást a IV. rendű felperes vonatkozásában, továbbá az I., II., III., V., VI., VII. és VIII. rendű felperesek tekintetében csak a fellebbezésekben megjelöltek keretei között járhatott el, azokon túl nem terjeszkedhetett. Az V. rendű felperes fellebbezése kapcsán tett alperesi észrevétel helyesen tartalmazta, hogy a fellebbezés célja nem az alperesi határozat, hanem az ítélet jogszerűségének megdöntése, e relációban a kereset megisméltése irreleváns.

[107] A bírósági felülvizsgálat terjedelmét meghatározó rPp. 206. § (1) bekezdése szerint a bíróság a tényállást a felek előadásának és a bizonyítási eljárás során felmerült bizonyítékoknak egybevetése alapján állapítja meg; a bizonyítékokat a maguk összességében értékeli, és

meggyőződése szerint bírálja el. E szabály alapján a bírói gyakorlat az rPp. 206. §-án alapuló jogszabálysértést akkor állapítja meg, ha az ítélet iratellenes, nyilvánvalóan okszerűtlen következtetéseket tartalmaz, ennek révén a bizonyítékértékelési, mérlegelési tevékenység jogszabálysértő. Az rPp. talaján a 206. §-sal összefüggésben kialakult, az elsőfokú bíróság által is idézett EBH2007. K.20. számú elvi döntésben testet öltő bírósági gyakorlat a bizonyítékok értékelése és a bizonyítási mérce kapcsán elvi élel mutatott rá, hogy „a bíróságnak kötelessége a több elfogadható magyarázat közül azt választani, amelynek elfogadása mellett észszerű indokokat tud felhozni és ezt saját meggyőződéséből eredő észszerű és racionális indokok alapján teheti meg, mely indokoknak az ítéletben szerepelnie kell. A bizonyítási mérce bár az indokolt kétséget kizáró bizonyítást követeli meg, azonban a különböző közigazgatási ügyekben nem egységes a bizonyítás szükséges mélysége a kétségek kizárásához, mert az függ attól, hogy milyen eljárási garanciák adottak a közigazgatási eljárásban és ezek a garanciák ténylegesen érvényesülnek-e. Az indokolt kétséget kizáró bizonyítás mércéje nem zárja ki a közvetett bizonyítékok láncolatán keresztüli bizonyítást, de jogi vélelmek alkalmazását sem, amennyiben a vélelmek észszerű keretek között maradnak”.

- [108] A versenyfelügyeleti ügyekben a bizonyítási mérce zsinórmértékét meghatározó 30/2014. (IX. 30.) AB határozat (a továbbiakban: AB határozat) [70]-[71] pontjaira az alperes helytállóan utalt. Az Alkotmánybíróság rámutatott, hogy: „a kétséget kizáróan nem bizonyított tényeknek a terhelt terhére való értékelésének tilalma – az ártatlanság vélelmének részeként – a versenyfelügyeleti ügyekben is köti a hatóságot, illetve a felülvizsgálatot végző bíróságokat. Ez összhangban áll az EJEB gyakorlatával, illetve az Európai Unió Bíróságának felfogásával is. Ez azt jelenti, hogy a versenyjogi felelősséget megalapozó összes jelentős tény a GVH-nak kell bizonyítania, azon tények pedig, melyek valósága tekintetében kétség merül fel, az eljárás alá vont javára veendő figyelembe. A GVH-nak a bizonyítási kötelezettség teljesítéséről a jogsértés megállapításáról és a bírság alkalmazásáról szóló határozatában kell számot adnia azzal, hogy döntésének indokolásában meg kell jelölnie a megállapított tényállást és az annak alapjául elfogadott bizonyítékokat, az eljárás alá vont vállalkozás által felajánlott, de mellőzött bizonyítást és a mellőzés indokait, a mérlegelési jogkörben hozott döntés tekintetében (mint a bírság mértéke) a mérlegelésben szerepet játszó szempontokat és tényeket [ld.: Ket. 72. § (1) bekezdés e) pont]”. Az Alkotmánybíróság kitért arra is, hogy „a bizonyítás során a hatóság közvetett bizonyítékokat is felhasználhat, úgyszintén a piac szerkezetére vonatkozó adatokat, számításokat, gazdasági modelleket is, még akkor is, ha ez utóbbiak – egyébként a szakértői véleményekre is jellemző módon – esetenként bizonytalan elemeket, illetve bizonyos fokú valószínűségi bizonyítást is magukban hordoznak a tudomány adott állásához igazítottan. A GVH által megállapított tényállás azonban nem alapulhat pusztán spekuláción és feltételezéseken, annak ellentmondásmentes bizonyítékokon kell nyugodnia. Az eljárás alá vont vállalkozásoknak lehetőségük kell, hogy legyen arra, hogy a GVH megállapításaival szembeni észrevételeiket előadják, a bizonyítékaikat – a jóhiszeműség és a relevancia elveinek a betartásával – bemutathassák, a GVH következtetéseit megcáfolják. Ennek alapján az eljáró bíróság feladata az, hogy állást foglaljon arról, hogy a hatóság a tényállás-tisztázási kötelezettségének [ld.: Ket. 50. § (1) bekezdés] eleget tett-e, az eljárás alá vont személy által vitatott tények valóságát a GVH bizonyítékokkal megfelelően alátámasztotta-e. Ennek érdekében a bírósági eljárásban is lehetőség van további bizonyítás lefolytatására. Ugyanakkor a bizonyítékok bizonyító erejének meghatározása a bírói belső meggyőződésére van bízva, így annak a tisztességes eljárást kielégítő korlátja a bírónak a szabad mérlegelést illető számadási (indokolási) kötelezettsége”.

- [109] A Tpvt. 11. § (1) bekezdése alapján tilos a vállalkozások közötti megállapodás és összehangolt magatartás, valamint a vállalkozások egyesülési jog alapján létrejött szervezetének, köztestületének, egyesülésének és más hasonló szervezetének a döntése (a továbbiakban együtt: megállapodás), amely a gazdasági verseny megakadályozását, korlátozását vagy torzítását célozza, vagy ilyen hatást fejthet, illetve fejt ki. Nem minősül ilyennek a megállapodás, ha egymástól nem független vállalkozások között jön létre.
- [110] Az uniós (Európai Unió működéséről szóló szerződés 101. Cikk (1) bekezdése) és a nemzeti szabályozás hasonlósága alapján a versenykorlátozó megállapodások tilalmának egységes közelítése érhető tetten. Miként az Alkotmánybíróság a már idézett AB határozat [60] pontjában rámutatott, a GVH speciális funkcióval és feladatkörrel rendelkezik, feladata alapvetően az, hogy védje a gazdasági, piaci verseny tisztaságának és szabadságának fenntartásához fűződő közérdeket. Ennek érdekében a törvényben szabályozott eszközökkel őrködik a versenyt biztosító piaci működés és struktúra felett, védi és biztosítja a közérdek érvényesülését a piaci szereplők egymás közötti viszonyában. A verseny tisztaságának és szabadságának fogalmán keresztül egyedileg meg nem határozott piaci szereplők és fogyasztók összességének érdeke áll jogvédelem alatt (ABH 2002, 768, 771.).
- [111] Mindezeket figyelembe véve az alperes helytállóan utalt arra, hogy a Kúria a Kf.V.39.062/2020/4. számú ítéletében az AB határozat [61] és [62] pontjaiban foglaltak mentén iránymutató jelleggel mutatott rá a versenyügyek sajátosságát értékelve, hogy „a büntetőeljárás értelmében vett kétséget kizáró bizonyításnak nem kell megfelelni. Sem az Alkotmánybíróság, sem az EJEB, sem az Európai Unió Bírósága joggyakorlata nem követeli meg versenyügyekben sajátos tartalommal bíró egzakt bizonyítási sztenderdet. A közvetett bizonyítékok láncolatán alapuló határozat is jogszerűnek fogadható el amennyiben a Tpvt. 11. §-ában foglalt tilalom megsértését az alperes által egyenként és összességében értékelt bizonyítékok olyan zárt láncolata támasztja alá, amelyet a felperesek általános hivatkozása nem tud áttörni” (Kf.V.39.062/2020/4. [51]).
- [112] A Kúria mindazonáltal jelen ügyben a hatóság és a bíróság eljárása aspektusából fennálló alábbi különbséget hangsúlyozza: amíg az alperes hivatalból állapítja meg a tényállást, melynek az ügy tisztázása során minden, az ügy szempontjából releváns körülményt figyelembe kell vennie [Ket. 3. § (2) bekezdés b) pont], addig a közigazgatási hatóság a Ket. 50. § (6) bekezdése alapján végzett értékelését az eljáró első- és másodfokú bíróság akkor tekinti – többek között – jogszerűtlennek az rPp. 206. §-a alapján, ha a bizonyítékok egyenként és összességében nem alkalmasak az állított, megállapított tények igazolására, vagy azok köre oly mértékben hiányos, hogy abból megalapozott következtetés nem vonható le, vagy nyilvánvaló logikai hibában szenved, nyilvánvalóan ésszerűtlen, vagy megfelelő indokolás hiányában nyilvánvalóan önkényes. A bíróság e bizonyíték értékelési tevékenysége, a bizonyítékok bizonyító erejének meghatározása a bíró belső meggyőződésére van bízva, így annak a tisztességes eljárást kielégítő korlátja az AB határozat alapján a bírónak a szabad mérlegelést illető számadási (indokolási) kötelezettsége.
- [113] Az indokolt bírói döntéshez való jog az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes bírói eljárás alkotmányos követelményrendszerén belül jelentkezik. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint a bíróság indokolási kötelezettségének (az indokolásnak) az ügy érdeme szempontjából releváns kérdésekre kell kiterjednie és nem minden egyes részletre {3169/2019 (VII. 10.) AB határozat indokolás [32], 3159/2018 (V.16) AB határozat indokolás [31]}. Az, hogy az indokolásban előadott érvek, illetve a mérlegelés eredményeként megállapított tényállás és az abból levont következtetés megalapozott-e, a

bizonyítékok értékelése és mérlegelése körébe tartozó feladat. Az indokolási kötelezettségből nem következik a fellebbező fél szubjektív elvárásait kielégítő mélységű érvrendszer bemutatása, a versenyügyekben érvényesülő mélyebb indokolási kötelezettség sem követeli meg, hogy az minden, az alperes által feltárt részletre kiterjedjen. A bizonyítékok értékelésekor a bíróság nem hagyhatja figyelmen kívül azt a tényt, hogy a közigazgatási ügyekben az alperes által már meghozott és indokolt határozatokat vizsgál felül, amely esetben még ha a bizonyítékokat újra is értékeli, indokolása csak akkor lesz meggyőző és jogszerű, ha az alperesi határozat indokaira is kitér és azokat cáfolja. Ez szükségszerűen azt jelenti, hogy ha a bíróság a felperesi bizonyítékok értékeléséből levont következtetését a tényekre okszerűbbnek ítéli, ez egyben az alperesi érvek megdöntését is eredményezi.

[114] A bíróság a közigazgatási határozat felülvizsgálata során nincs a közigazgatási határozatban megállapított tényálláshoz kötve és a jogszerűség szempontjából felülvizsgálhatja a közigazgatási szerv mérlegelését is. Az AB határozatban az Alkotmánybíróság megerősítette, hogy az rPp. 339/B. §-át versenyügyekben úgy kell értelmezni, hogy lehetővé teszi a teljes felülvizsgálatot mind tény-, mind jogkérdésekben. A közigazgatási bírói vizsgálat terjedelmét érintően ugyanakkor meghatározó szerepe van az Pp. 339/A.§-ának is, amely kötelezettséget fogalmaz meg arra, hogy a bíróság a közigazgatási határozatot – jogszabály eltérő rendelkezése hiányában – a meghozatalakor alkalmazandó jogszabályok és fennálló tények alapján vizsgálja felül. A Kúria rámutat, hogy az elsőfokú bíróság a bírósági felülvizsgálat terjedelmét nem sértette meg, a bíróság a bizonyítékok értékelése során juthat más következtetésre, mint az alperes, juthat más tényállás megállapításra, de ezt a döntését, bizonyíték értékelését kellően és teljes körűen indokolni köteles. Az elsőfokú bíróság az indokolási kötelezettsége körében nagyrészt számot adott arról, hogy az alperesi következtetéseket miért és mennyiben találta megcáfoltnak, a közvetett bizonyítékok láncolatán keresztül alperesi következtetéseket mely okból tartotta észszerűtlennek, a gazdasági racionalitással ellentétesnek, azonban az alperes és az V. rendű felperes a fellebbezésében helytállóan mutatott rá, hogy az elsőfokú bíróság ítéletének indokolása nem volt teljesen koherens, iratellenes megállapításokat tartalmazott, ezért téves következtetésekre jutott, megsértve a Ket. 3. § (2) bekezdés b) pontját, 72. § (1) bekezdés d) pontját, az rPp. 206. § (1) bekezdését, 221. § (1) bekezdését, emiatt az alábbiakban kifejtett okokból és indokok mentén a Kúria az elsőfokú bíróság tényállás megállapítását, bizonyíték értékelését nem osztotta, az alperes tényállás-megállapításával értett egyet.

[115] Fentiek előre bocsátása után a versenykorlátozó megállapodás kapcsán általánosságban hangsúlyozza a Kúria, hogy annak nem feltétele a versenyjogi értelemben vett megállapodás létrejötte (azaz annak aláírása), nem szükséges körülmény az írásbeliség, a megállapodás megléte megállapítható a felek által kifejezett, de megjelenhet pusztán implicit módon is a felek között létrejövő akarategység, összehangolt magatartás révén. A magatartási elemekben tetten érhető egységes versenykorlátozó cél - miként arra az alperes is hivatkozott -, megjelenhet horizontálisan, egymással érdekazonosságban lévő független vállalkozások között. A megállapodás minősülhet az egyik vállalkozás egyoldalú akaratnyilvánításának, amelyet rákényszerít a vele üzleti kapcsolatban álló többi félre, de megvalósulhat ajánlások, utasítások közlésével is. A jogsértés ugyanakkor direkt formában nehezen érhető tetten, ezért az alperes a kartell lényegéből következően helyesen mutatott rá arra, hogy az egyenként és összességében értékelt közvetett bizonyítékok zárt láncolata alapján is lehetőség van a kartelljogsértés megállapítására.

- [116] Mindezek tükrében a Kúria először azt vizsgálta a fellebbezés korlátaira tekintettel, hogy az ítéletben a bizonyítékok értékelése, a következtetések levonása az alperes fellebbezése szerint, az rPp. 3. § (2) bekezdését, 164. § (1) bekezdését, 206. § (1) bekezdését, 336/A. § (2) bekezdését sértette-e.
- [117] Mindenekelőtt azonban kiemeli a Kúria, hogy az alperes fellebbezése V/3. pontjában hivatkozott EUB C-239/11. P. számú egyesített ítélete az AB határozattal egybevágó megállapításokat rögzít. Miként a T-110/07. számú elsőfokú ítélet 43-44. pontjai rámutattak, a jogsértés kapcsán olyan bizonyítékokat kell előterjeszteni, amelyek a jogilag megkövetelt módon igazolják a jogsértést megvalósító körülmények fennállását. Ezzel kapcsolatban a bíróságban felmerülő bármely kételynek annak a vállalkozásnak a javát kell szolgálnia, amely a jogsértést megállapító határozat címzettje. A 46-47. pontokban pedig rámutatott, hogy pontos és egybevágó bizonyítékokat kell nyújtani annak bizonyítására, hogy a jogsértés megtörtént, azonban nem szükséges minden egyes bizonyítéknak a jogsértés összes elemében eleget tenni e feltételeknek. Elegendő, ha az intézmény által hivatkozott bizonyítékok összességében értékelve megfelelnek e követelményeknek. A bizonyítási teher arra a félre, vagy hatóságra hárul, amely a versenyszabályok megsértését állítja és jogilag megkövetelt módon kell bizonyítania a jogsértést képező tényállást, másrészt a jogsértés megállapításával szemben valamely védekezési jogalapra hivatkozó vállalkozás kötelessége annak bizonyítása, hogy a védekezési jogalap alkalmazásának feltételei teljesülnek oly módon, hogy az említett hatóságnak más bizonyítékokhoz kell folyamodnia. Mindazonáltal az érintett vállalkozások kapcsán elegendő, hogy utóbbiak bizonyítsák olyan körülmények fennállását, amelyek más megvilágításba helyezik a versenyszabályok megsértésének megállapítása érdekében leírt tényállást és a bizottsági érvelést helyettesítő hihető magyarázatát adják azoknak.” (49. pont). A kifejtettekkel nem áll ellentétben az rPp. 336/A. § (2) bekezdése, melynek helyes értelmezése alapján a közigazgatási perben a bizonyítási teher abban az esetben fordul meg és terheli a felperes helyett az alperest, ha a felperes a határozati tényállással szemben meggyőzően bizonyítja, vagy legalább megfelelően valószínűsíti azt, hogy a hatóság a tényállás-tisztázási kötelezettségének nem megfelelően tett eleget, a megállapított tényállás nem valós, illetve a feltárt tények az ügy megítélése szempontjából nem relevánsak, vagy egyéb körülmények figyelmen kívül hagyása hiányában azok értékelése helytelen következtetésekre vezetett. Ami a bizonyítási teher kérdéskörét illeti, a versenyfelügyeleti eljárásban a Tpv. 11. §-a szerinti jogsértés bizonyítása a Ket. 50. § (1) bekezdése szerint az alperest terheli. E szerint a hatóság köteles a döntéshozatalhoz szükséges tényállást tisztázni. Ha ehhez nem elegendők a rendelkezésére álló adatok, akkor hivatalból vagy kérelemre bizonyítási eljárást folytat le. Az ártatlanság védelme alapján azon tények, amelyek valósága tekintetében kétség merül fel, az eljárás alá vont vállalkozás javára veendő figyelembe [lásd: AB határozat].
- [118] A Kúria a bizonyítási teher, bizonyítási kötelezettség kapcsán ezért kiemeli, hogy a versenyhatóság határozatának bírósági felülvizsgálatára indított közigazgatási perben a felpereseken nyugszik a bizonyítási teher: a versenytanács határozatának jogszabálysértő voltát a vállalkozásoknak kell bizonyítaniuk, hiszen az rPp. 164. § (1) bekezdése alapján a per eldöntéséhez szükséges tényeket annak kell bizonyítani, akinek érdekében áll, hogy azokat a bíróság valóban fogadja el. Az rPp. 336/A. §-a ehhez képest speciális szabály, amely a bizonyítási teher megfordulásáról rendelkezik. Ennek alapján, ha a közigazgatási eljárás hivatalból indult, vagy a közigazgatási szerv nem tett eleget a tényállás-megállapítási kötelezettségének, köteles a határozata alapjául szolgáló tényállás valóságának bizonyítására, ha azt a felperes vitatja. A felperesnek a bizonyítási teher megfordulásához nem elég állítania,

sokkal inkább hitelt érdemlően kell bizonyítania, valószínűsítene, hogy a versenyhatóság nem tett eleget a tényállás tisztázására vonatkozó kötelezettségének. Erre csak abban az esetben kerülhetett volna sor – ahogy arra a Kfv.II.37.058/2012/5. eseti döntésében a Kúria rámutatott –, ha a bíróság arra a megállapításra jut, hogy a közigazgatási hatóság a felperes e körben előterjesztett bizonyítékai, vagy kellően valószínűsített érvei tükrében nem tett eleget tényállás megállapítási kötelezettségének. Jelen ügyben ilyen valószínűsítésre nem került sor, az rPp. 336/A. § (2) bekezdésének alkalmazása fel sem merülhetett, mely okból az rPp. 164. § (1) bekezdésében foglaltak szerint alakult a bizonyítási teher. A Kúria a Kfv.II.37.441/2012/9. számú eseti döntésében is megerősítette, hogy a bizonyítási teher megfordulására alappal akkor lehet hivatkozni, ha a felperes olyan bizonyítékot szolgáltat, amelyből következően a tényállás valóságával kapcsolatban alapos kétség merül fel, vagy a bizonyíték a tényállás valóságtartalmát megdönti, illetve a valóságtartalom megalapozottságának hiányát kellőképpen valószínűsíti.

- [119] Jelen ügyben nem voltak olyan körülmények, amelyek megalapozhatták volna a bizonyítási teher rPp. 336/A. § (2) bekezdése alapján történő megfordulását. Az alperestől eltérő tényállás megállapítására okot adó körülmények, feltételek, bizonyítékok nem álltak rendelkezésre, a bíróság az rPp. 164. § (1) bekezdése alapján a bizonyítási teher téves alkalmazásával, a rendelkezésre álló bizonyítékokat tévesen értékelve, a kartell ügyekben irányadó bírósági gyakorlatot (Kfv.II.39.259/2006/4., Kfv.II.37.646/2015/14.) – legfőképpen azt, hogy a kartell gyanúba keveredett vállalkozásoknak kell a magatartásukra más hihető, ésszerűbb magyarázatot adniuk, és azt bizonyítaniuk, továbbá a bíróságnak a felhozott más ésszerű indokokról kell eldöntenie, hogy azok a alátámasztják-e a felperesek versenyjogsértő magatartás hiányára tett állításait –, figyelmen kívül hagyva járt el az alábbiakban kifejtettek indokok alapján.
- [120] A versenyügyekben érvényesülő bizonyítási mércére vonatkozó rendelkezés a Ket. 50. § (6) bekezdésében szerepel, amely szerint: „A hatóság a bizonyítékokat egyenként és összességükben értékeli, és az ezen alapuló meggyőződése szerint állapítja meg a tényállást.” Bár a versenyfelügyeleti eljárás valóban speciális, büntetőjogias jellegű közigazgatási eljárás, de a versenyjog nem tartozik a büntetőjog „szoros magjához”, nem minősül a szoros értelemben vett büntetőjogi vád elbírálására irányuló eljárásnak [lásd: AB határozat [61]-[62] bek.], ezért a büntetőjogban elvárt kétséget kizáró bizonyítási mércének a versenyügyekben nem kell megfelelni, azonban az alperes nem mentesülhet attól, hogy a jogsértést a közvetett bizonyítékok láncolatán is kétséget kizáró következtetéseket vonjon le a felperesek jogsértésére vonatkozóan. Az alperes a fellebbezése V/3. pontjában a bizonyítékok kirívóan okszerűtlen értékelésére csak akkor hivatkozhat alappal, ha a kartelljogsértésre a közvetett bizonyítékok láncolatából kétséget kizáró következtetéseket fogalmazott meg. Alperes következtetéseinek indokolt kétely nélkülieknek kell lenni.
- [121] Tekintettel azonban arra, hogy a bizonyítási teher a perben nem fordult át, nem az alperesnek kellett bizonyítania, hogy következtetéseik indokolt kétely nélküliek, hanem a felpereseknek, hogy az alperesi határozat megállapításai megalapozatlanok, nem valóságok. Az alperes a fellebbezésében helyesen mutatott rá arra, hogy felperesi vállalkozások perbeli előadásai alapján nem nyert bizonyítást az alperes által megállapított tényállás valótlansága, a levont következtetések okszerűtlensége. Miként az alperes is utalt arra, hogy a stratégiai együttműködési megállapodás nem minden eleme versenyjogsértő, miként a határozata 531. pontjában kifejtette, önmagában nem minősül versenyjogsértésnek, ha az egymással vertikális kapcsolatban álló vállalkozások egymást stratégiai partnernek tekintik és erre tekintettel a nagykereskedő a stratégiai partnereinek nagyobb kedvezményeket és tendertámogatásokat nyújt. A Kúria egyetért az alperessel, hogy az elsőfokú bíróság a felperesek piaci

magatartásának vizsgálatakor, a megállapodás-tervezet céljának értékelésekor csupán a beszállítói-vevői vertikális kapcsolatoknak tulajdonított kiemelt jelentőséget, elmulasztotta viszont értékelni a Gyárt-ker, Budapiért és a stratégiai partnerek horizontális viszonyrendszerét, és e viszonyrendszerben azt, hogy bár kétségtelen, a megállapodás írásbeli formában nem jött létre, a jogsértéshez elegendő azonban az egymástól független vállalkozások közös szándékának kifejezése, stratégiai partnerség, együttműködés piaci magatartásaik összehangolására. E vonatkozásban pedig az a tény, hogy az I. rendű felperes a megállapodás tervezetét megkapta és azt a III. rendű felperes részére továbbította, kiemelt jelentőségű.

- [122] Mindebből következően az elsőfokú bíróság bár helyesen mutatott rá arra az ítélet [47] pontjában, hogy az érintett vállalkozások érvényes megállapodás nélkül is tanúsíthatnak olyan magatartást, amely versenykorlátozó vagy kizáró megállapodásra, de legalább a vállalkozások akarategységének létrejöttére utal, a beszállítói-vevői vertikális minőséget előtérbe helyezve a vállalkozások két-, vagy többoldalú horizontális partnerségének figyelmen kívül hagyásával okszerűtlen következtetést vont le a [48] pontban arra, hogy a Gyárt-ker, a vele azonos vállalkozáscsoportba tartozó Budapiért és partnereik ne lettek volna egyben egymás versenytársai. A Budapiért a felperesekkel azonos típusú – viszonteladói – tevékenységet végzett, a Gyárt-ker-rel azonos vállalkozáscsoportba tartozott és miként az alperes rámutatott, a horizontális viszony releváns mozzanata a Gyárt-ker által érvényesített, a Budapiért szempontjait érvényre juttató támogató magatartása. A stratégiai megállapodás-tervezet mögött is az a szándék húzódott meg az alperesi határozat 213. pontjában idézett E. S. tanúvallomása szerint, hogy egy független cégekből álló együttműködő hálózat kiépítésére kerüljön sor (saját területen céges kapcsolattartás), amely összességében a legjobb gazdasági eredményt képes produkálni. A dokumentumban szereplő közös pályázati indulás kapcsán a tanú elmondta, hogy mindenképpen egyeztetni kellett a rendelkezésre álló kapacitásokat, termékeket. A harmadik személy által meghirdetett pályázaton párhuzamos indulás kapcsán volt egy olyan gondolat, hogy célszerűen az induljon az adott pályázaton, aki ott a legjobb kapcsolatokkal rendelkezik. Ha volt egy potenciális vevő, akkor egyeztetés történt arra nézve, hogy kinek van ott a legjobb kapcsolata, pozíciója és ki nyerheti meg jó eséllyel a pályázatot.
- [123] A tanú az együttműködést biztosító garanciális elemek című résszel kapcsolatban elmondta, hogy keresztajánlat alatt azt értették, hogy végfelhasználó számára kiadott, egymással versenyző partnerek ajánlatai egyeztetésre kerültek, hogy megfelelő ajánlatok kerüljenek beadásra. Mindezek alapján egyetért a Kúria az alperes fellebbezési érvével, hogy iratellenes az ítélet a horizontális, a versenytársak között létrejött versenykorlátozó célzatú tartalom figyelmen kívül hagyása révén. A vállalkozások versenyjogsértő összehangolt magatartására, akarategység létrejöttére érvényes megállapodás nélkül is a közvetett bizonyítékok láncolatán keresztül lehet következtetni, amennyiben piaci magatartásaikat aszerint alakítják, melynek a kartellnél tipikusan megnyilvánuló formái a vállalkozások közötti egyeztetések, megbeszélések, találkozók, amelyet ráadásul az említett tanúvallomás - és nem csupán közvetett bizonyíték - alátámasztott.
- [124] A tenderek kapcsán az alperes a határozatában levezette a stratégiai megállapodásnak megfelelő piaci magatartást, egyeztetéseket. Az elsőfokú bíróság az eltérő álláspontját az I. rendű felperes kapcsán arra alapította, hogy az alperes 2008 és 2010 között az I. rendű felperes vonatkozásában nem hivatkozott olyan pályázatra, mely az I. rendű felperes jogsértő magatartását alátámasztaná. Miként a Kúria a Kfv.II.37.076/2012/28. számú ítéletében állást foglalt, az egységes és folyamatos versenyjogsértés az egységes cél az átfogó terv, a résztvevő vállalkozások körének azonossága és a folyamatos magatartás – mint együttes feltételek –

fennállása mellett állapítható meg. Nem kell az egyes feleknek a feltárt jogsértés minden egyes mozzanatában való részvételét egyesével bizonyítani, a jogsértés közvetett bizonyítékok alapján is megállapítható. A jogsértés megvalósulhat úgy is, hogy az egyes tenderekben az adott vállalkozás nem vett részt, de ez a passzivitása nem a megállapodás felmondásából fakadt. A jogsértésnek nem feltétele a teljes folyamatosság sem. Amennyiben a megszakadás külső körülményekből (a tender kiírások számának szűküléséből) és nem a felek magatartásából eredt, és a nagyobb számú tender megjelenését követően a jogsértés tovább folytatódik.

[125] Hangsúlyozandó, hogy az alperes nem egységes és folyamatos jogsértést állapított meg, de az ott sem feltétel, hogy a hatóság a vizsgált időszakban lezajlott valamennyi tenderre a jogsértést bizonyítsa, ezért alaptalan a felperesek azon kifogása, hogy mivel a vizsgált időszakban az alperes a számos tender közül csak néhány esetében állapította meg az összehangolt magatartás tanúsítását, versenyjogsértés nem állapítható meg. A Tpv. 11. §-a általános tilalmat fogalmaz meg, ebbe a tilalomba ütköző magatartás jogsértő és szankcionálható. Az I. rendű felperes ellenkérelmében hivatkozott időmúlás az egyes tenderek között a jogellenesség szempontjából nem releváns.

[126] Az I., II., III., V., VI., VII. és VIII. rendű felperesek esetében a vizsgált tenderek kapcsán a felek magatartására más racionális magyarázat nem volt, mint a 2008-as stratégiai megállapodásnak megfelelő összejátszás (az I., III., V. rendű felperesek esetében), illetve a versenyjogilag tiltott összehangolt magatartás. A jogsértés alátámasztására az alperes által a helyszíni kutatásokon fellelt közvetett bizonyítékok jogszerűen felhasználhatók voltak, e bizonyítékok közvetett jellegük folytán az eljárásból nem rekeszthetők ki, azok bizonyító erejét ugyanakkor nem kiragadottan, hanem összefüggéseik alapján lehet és kell értékelni. A Tpv. 11. §-ba ütköző összehangolt magatartás megvalósulhat a vállalkozások közötti megbeszélésen kinyilvánított, a verseny szempontjából releváns üzletpolitika által. Ilyenkor kifejezett elzárkózás bizonyítottsága hiányában mindazon vállalkozások részesei a versenyellenes összejátszásnak, akiknek tudomására jut versenytársuk bejelentése. Az összehangolt magatartásnak nem feltétele a közös cselekvési terv részletes kidolgozása, elegendő a versenytársak közötti olyan tudatos együttműködés, kapcsolatfelvétel, melynek célja a versenytársak jövőbeni magatartásának befolyásolása akár oly módon, hogy egy vállalkozás felfedi jövőbeni piaci magatartását. Ezzel a magatartással a megállapodáshoz hasonlóan jelentősen csökken a versenyfolyamatban benne rejlő, a szereplők egymástól független cselekvése esetén meglévő bizonytalansági tényező, mint a hatásos verseny mozgatórugója. Az összehangolt magatartást, a felek cselekményét együttesen értékelve a felmerült bizonyítékokat egymással összefüggésben kell mérlegelni. A magatartás egységességét nem érinti az, hogy az egyes vállalkozásoknak eltérő szerepe lehet a jogsértésben.

[127] Az I. rendű felperes esetében nem vitatott tény, hogy 2008. szeptember 25-én megkapta és a III. rendű felperes számára továbbította a megállapodás tervezetét. Az I. rendű felperesnek a megállapodás szerinti magatartását illetően az alperesi határozat 198-210. pontjai ismertették a 2010-ben bonyolított levélváltásokat, melyek között a 2010. február 17-i e-mail személyes találkozókra, megbeszélésekre is utal, miként azt E. S. tanúvallomása is alátámasztotta, ezért az elsőfokú ítélet megállapításának iratellenességét az alperes okkal kifogásolta. Az I. rendű felperesnek a megállapodásban való részessége szempontjából közömbös, hogy az alperes által jogsértőnek minősített pályázatokon kívül voltak olyan pályázatok is, ahol az I. rendű felperes indult, de az alperes csak a további vállalkozások esetében állapított meg jogsértést, miként annak sincs döntő jelentősége, hogy a tervezet több elemében nem jutottak

konszenzusra. Az I. rendű felperesnél tenderek is egyeztetésre kerültek határozat 201. pontja szerint.

- [128] Az alperes arra is választ adott, hogy az I. rendű felperes esetében 2008. június 30-i e-mail bizonyítja, hogy kezdetektől részt vett az együttműködés kivitelezésében, de a jogsértés idejének vitatása irreleváns is abból a szempontból, hogy a releváns forgalomnál nem vette figyelembe a 2008. szeptember 25-2011. február 22. közötti irodaszerértékesítés forgalmát, a releváns forgalom a határozat 782. pontja szerint tenderekhez kapcsolódóan került meghatározásra.
- [129] A Legfelsőbb Bíróság 2010. évi pályázatán tanúsított I. rendű felperesi és Gyárt-ker-i piacfelosztó magatartásra következtetni az értékelt 2010. november 22-i e-mail nyelvtani értelmezése útján észszerűbb alternatíva, minthogy az igény teljesítését egymás közötti beszállítói megállapodásban rendezték volna: „Azon tenderek, ahol kijánlott áruk van és egyben e-mail-es írásos kötelezettségünk van: Főpolgármesteri Hivatal, ELTE, Legfelsőbb Bíróság (innen idén visszaléptünk a javukra).” Konkrét tenderek ajánlatairól volt ugyanis szó a szövegben és az elsőfokú bíróság által hivatkozott beszállítói megállapodásra semmi nem utalt. A Magyar Posta 2011. évi tendere kapcsán a 2011. április 14-én kelt e-mail szövege: „Megegyeztünk az I-COM-mal. Holnap 99%-ban ki is hirdetik őket nyertesnek” alapján a pályázatokról történő jogsértő egyeztetés, a piacfelosztásra és az árakra vonatkozó tilalmazott megállapodásra következtetni észszerűbb, elfogadhatóbb magyarázat, az elsőfokú bíróság által az [53] pontban vázolt következtetések okszerűtlenek. Az I. rendű felperes a fellebbezési ellenkérelmében a megállapodásban való részességét, egyes tenderekben követhető jogellenes piaci magatartását, a 2011. április 14-ei e-mail kapcsán versenyjogsértő piaci szerepét minden alap nélkül vitatta.
- [130] A II. rendű felperes esetében az elsőfokú bíróság az ítélet [54] pontjában ugyancsak téves bizonyítékértékelés alapján állapította meg, hogy nem történt jogsértés. A 2008. július 8., illetve 2009. február 24-i e-mailnek a Magyar Posta Zrt. „Pana posta” tendere kapcsán - „Cél a jövőben, hogy egyeztetés legyen az ajánlatokban, de erről tudsz, hiszen eddig is működött.” - észszerűtlen és logikátlan olyan értelmezést tulajdonítani, hogy mintegy magyarázkodás lenne arról, hogy a Budapiért érdekeit elmulasztották előtérbe helyezni, ezzel szemben az e-mailek piacfelosztó egyeztetésre utalnak. R. K.-nak a 2010. november 18-án kelt e-mailjéből (Határozat 323. pont) a Közbeszerzés Ellátási Főigazgatóság 2010. évi tendere kapcsán éppen az derült ki, hogy a kontakt tenderirodán keresztül a II., III. rendű felperesek az ajánlatok egyeztetéséről tudtak, iratellenes ezért az ítélet [55] pontjában foglalt azon megállapítás, mely szerint semmiféle jogsértést az alperes megállapítani nem tudott a II. és a III. rendű felperesek esetében.
- [131] A Törley Pezsgőpincészet 2011. évi pályázata vonatkozásában a Határozat 376. pontjában idézett 2011. március 28-án kelt e-mail: „A cél nyereség esetén visszalépni a viszonteladó javára. Kérlek nézz rá, mert délig küldeni kell.” - egyértelmű támogató ajánlat. Az ítélet [56] pontja helytelen bizonyítékértékeléssel jutott arra a következtetésre, hogy a levél a jogsértés bizonyítására nem alkalmas.
- [132] A III. rendű felperes megállapodásban való részessége kapcsán nem szükséges a megállapodás megszövegezésben, írásbeli alakjának kialakításában részt vennie, az elsőfokú ítélet [50] pontja e vonatkozásban téves megállapításra jutott. A jogellenes kezdeményezés hallgatólagos elfogadása, jóváhagyása megfelelő elhatárolódás nélkül elegendő a jogsértéshez. Az alperes okkal mutatott rá arra az ellentmondásra, hogy az elsőfokú ítélet maga is megállapította a III. rendű felperes három tender kapcsán elkövetett jogsértését, az

indokolás [57] pontjában, ezzel szemben iratellenesen hivatkozott arra az ítélet [50] pontjában, hogy 2008 és 2010 között a III. rendű felperes esetében a versenysértő megállapodás szerinti piaci működésére utaló nyomot az alperes nem talált, ezért a jogsértő megállapodásban való részvétele megállapítása ez okból kizárt. A Kúria csak utal a már fentebb kifejtettekre, továbbá arra, hogy az összehangolt magatartás tanúsításának megállapítása nem attól függ, hogy hány tender kapcsán került a versenyjogsértés bizonyításra, a megállapodás létrejöttében való szerepet az alperes kellően hitelt érdemlő bizonyítékokra alapozta.

[133] A Fejér Megyei Szakképzési Társulás 2010. évi beszerzése kapcsán az ítélet [58] pontjában említett 2010. április 14-én írt e-mail: „Szia! Ez az anyag, aminek a múltkor lejárt a beadási határideje (...) mellékletként 2010. április 7-i dátummal aláírva, lepecsételve, szkennelve, e-mailben vagy postán küldjétek el nekem.” - szövegszerűen is az egyeztetést és az ajánlatok visszadátumozását igazolja. Tévesen szerepel az ítélet [58] pontjában, hogy a III. rendű felperes e magatartása a pályázat kapcsán nem jogsértő.

[134] Az Egészségügyi Holding Nonprofit Zrt. 2011. évi pályázata kapcsán az elsőfokú bíróság az ítélete [59] pontjában szintén tévesen értékelte a rendelkezésre álló bizonyítékokat. Iratellenesen állapította meg a bíróság azt – és erre az alperes megalapozottan hivatkozott –, hogy a levelekből nem bizonyított, hogy előzetes egyeztetés, megállapodás volt a III. rendű felperes indulása a tenderen, R. K. a tenderkészítésben mint Gyárt-ker alkalmazott vett részt. Ezzel szemben R. K. vallomása alapján egyértelmű volt, hogy az ajánlatot közös tendercsoport készítette, az ajánlat készítésekor R. K. már a Budapiért-nél dolgozott, aki ugyanúgy viszonteladói pozícióban versenytárs volt a piacon. A bizonyítékok az egyeztetés tényét igazolják, ahogy az is, hogy a tenderhez közel azonos időben lezajlott más tendereknél az elsőfokú bíróság is megállapíthatónak látta a jogsértés megvalósulását, azt, hogy kölcsönösen együttműködve eljárva előmozdították egyikőjük sikerét a tenderyerésben.

[135] Az V. rendű felperes a stratégiai megállapodásban való részvételének hiányát a fellebbezésében megalapozatlanul állította. Nem volt jelentősége annak, hogy a megállapodás kidolgozásában nem vett részt, illetve az, hogy a keresetlevélben foglalt ténybeli állításait és jogi érvelését a fellebbezési eljárásban is fenntartotta és megismételte, az elsőfokú ítélet jogsértései szempontjából relevanciával nem bír. Miként az elsőfokú bíróság az ítélete indokolásának [50] pontjában helyesen mutatott rá, a megállapodás tervezete hozzá is eljutott, [64] pontjában megállapította, V. rendű felperes egyeztetését egyértelmű levelezés támasztotta alá. E megállapítások fellebbezésbeli cáfolatára a pusztá vitatás nem alkalmas. Az alperes az ellenkérelmében helyesen mutatott rá arra, hogy az a tény, hogy az V. rendű felperes magatartása csak utóbb került a látókörébe és ügyfélként 2012. július 18-án lett bevonva az eljárásba, nem képezi semmilyen bizonyítékát annak, hogy az V. rendű felperes nem követte el a megállapított jogsértést.

[136] A bíróság összege kapcsán az V. rendű felperes azzal érvelt, hogy az elsőfokú bíróság az ítéletében nem vizsgálta meg a releváns forgalmát, a jogsérelem súlyát, a jogsértés piaci hatását, a felróhatóságot, a jogsértésben betöltött szerepét sem, ha mindezt megtette volna, akkor indokát kellett volna adnia, hogy a keresettel szemben, amelyben a 2012. évi irodaszer értékesítésből származó árbevételét a teljes árbevétel 32%-ában, azaz 222.400.000 forintban jelölte, miért törvényes az alperes által kiszabott bírság összege.

[137] A Tptv. 78. § (1) bekezdés a) pontja alapján az eljáró versenytanács bírságot szabhat ki azzal szemben, aki a Gazdasági Versenyhivatal hatáskörébe tartozó jogsértő magatartást valósít meg. A Tptv. 78. § (3) bekezdése alapján a bírság összegét az eset összes körülményeire – így

különösen a jogsérelem súlyára, a jogsértő állapot időtartamára, a jogsértéssel elért előnyre, a jogsértő piaci helyzetére, a magatartás felróhatóságára, az eljárást segítő együttműködő magatartására, a jogsértés magatartás ismételt tanúsítására, gyakoriságára – tekintettel kell meghatározni. A jogsérelem súlyát különösen a gazdasági verseny veszélyeztetettségének foka, a végső üzletfelek érdeke és sérelmének köre, kiterjedtsége alapozhatja meg. Az rPp. 339/B. § alapján a mérlegelési jogkörben hozott közigazgatási határozat akkor minősül jogszerűnek, ha a közigazgatási szerv a tényállást kellő mértékben feltárta, az eljárási szabályokat betartotta, a mérlegelés szempontjai megállapíthatóak, és a határozat indokolásából a bizonyítékok mérlegelésének okszerűsége kitűnik. Mindebből következően a bírság jogszerűtlensége kapcsán az okszerűtlen mérlegelést kell bizonyítani, illetve az elsőfokú ítéletnek tartalmaznia kell azokat a körülményeket, következtetéseket, mérlegelési indokokat, amelyek magyarázatot adnak a bírság csökkentésére. A Tpv. 78. § (1) bekezdésében meghatározott bírság maximum kizárólag a bírság felső határát nevesíti, ezt a kiszabott bírság összege nem haladhatja meg. Ezen túlmenően a bírság maximum nem kiindulási pont és nem viszonyítási alap a bírság arányossága megítélésénél, ugyanis nem a bírság maximumhoz képest kell kiszabni a bírság összegét, annak arányosságát megítélni, illetve a mérlegelés jogszerűségét vizsgálni (Kfv.II.37.414/2013/8.).

[138] A Kúria e helyütt mutat rá, hogy a fentiek tükrében az alperes a III. rendű felperes kapcsán az ítéletben megváltoztatott bírságösszeg mérlegelésének okszerűtlen voltát a fellebbezésében alappal kifogásolta, a bírságmaximumhoz való viszonyítás az arányossági mérlegelés alapja nem lehet. A generalis és specialis prevenció követelménye a versenyfelügyeleti eljárásban egyrészt abban jelenik meg, hogy a vállalkozásokat visszatartsa a tisztességtelen magatartástól, megteremtse a gazdasági verseny tisztességét, másrészt a bírság összegének alkalmasnak kell lennie arra, hogy az adott vállalkozást a jövőben a hasonló jogsértéstől elrettentsen, büntető szankciós jellege ugyanakkor a vállalkozásnak arányos, de érezhető hátrányt okozzon. Alperes Bírságközleménye szerint a releváns forgalom az eljárás alá vont vállalkozások által az érintett piacon a jogsértéssel érintett évben elért forgalom, valamint konkrét pályázatok esetében a nyertes ajánlat háromszorosa. Az alperes egységesen releváns forgalomnak a jogsértőnek minősített pályázati egyeztetések kapcsán a nyertes ajánlat háromszorosát tekintette (határozat 782. pont). A releváns forgalom számítását a határozat II. melléklete tartalmazta. Az ítélet [67] pontja az alperesi határozat II. számú melléklete szerinti, az általa jogsértőnek minősített pályázatokkal érintett releváns forgalomból (17.505.364 forintból) indult ki, és a tévesen megállapított releváns forgalom körében ugyanakkor csak a tender értékét és nem annak háromszorosát vette figyelembe, a Bírságközlemény figyelmen kívül hagyását nem indokolta, miként azt sem, hogy a helytelenül a bírságmaximum közel 30%-ában arányosított bírság miként teljesíti a mérték szempontjából a generalis és specialis prevenció követelményét. Alperes ezért megalapozottan állította, hogy a III. rendű felperes bírságolása tekintetében az ítélet sérti a Tpv. 78. § (1) és (3) bekezdésében, illetve az indokolási kötelezettség elégtelensége révén az rPp. 339/B. §-ában és 221. § (1) bekezdésében foglaltakat.

[139] Az V. rendű felperes a fellebbezésében a bírság mértéke kapcsán a működési terület és a releváns forgalom téves meghatározását állította az alperesi határozat 84. pontjához kapcsolódóan, vitatta a kapott pontszámokat is és fő tevékenységi területét Bács-Kiskun megyében, főprofiljaként az irodatechnikát, a 2012. évi irodaszer értékesítésből származó árbevételét a határozat 86. pontjában foglalt 599.874.000 forinttal szemben, annak 37%-ában, 222.400.00 forintban jelölte meg. Kifogásolta, hogy ezen állításait az elsőfokú bíróság a

bírság kiszabásakor nem vizsgálta meg, mivel vizsgálat esetén indokát kellett volna adnia, hogy miért törvényes az alperes által kiszabott bírság összege, vitatta továbbá a bírság kiszabása során, hogy befolyása régiós, vagy országos jelentőségű lenne, állította, hogy legfeljebb egy megyében fejt ki tevékenységét.

- [140] A Kúria e fellebbezési érveléssel nem értett egyet. Kiemeli ugyanakkor, hogy az érintett piac földrajzi meghatározása során az alperesi határozat 168-169. pontja utalt arra, hogy az eljárás alá vont kisebb vállalkozások jellemzően abban a régióban értékesítették terméküket, ahol a székhelyük van, ez az V. rendű felperes esetében jellemzően Kecskemét, Délmagyarország, ugyanakkor egy-egy nagyobb vállalkozás a régió kívüli beszerzéseken is indult, döntően telephelyeik által lefedett körzetben, azonban ezen túlmenően egyes beszerzéseken a saját értékesítési területétől távol eső beszerzéseken is részt vett. Az V. rendű felperes ennek kapcsán nemcsak a Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat tenderén, hanem az Újpesti Polgármesteri Hivatal 2010. évi pályázatán is önálló ajánlattevőként részt vett, ezért azon fellebbezési érv, hogy legfeljebb egy megyére vonatkozóan fejtett volna ki tevékenységet, nem foghatott helyt. Az alperes helyesen mutatott rá arra, hogy az elsőfokú bíróságnak nem feladata, hogy újramérlegelje azokat a körülményeket, amelyeket a bírság kiszabás során az alperes a határozatában már korábban megtett. Az a tény, hogy a felperes eltérően számította a bírság összegét, önmagában az ítéleti rendelkezés okszerűtlen mérlegelésének bizonyítására nem alkalmas.
- [141] Hangsúlyozza a Kúria azonban azt is, hogy az az V. rendű felperesi érv, hogy a releváns forgalom helytelenül lett megállapítva, téves, mert a fentebb is ismertetett módon az alperes a határozata 782. pontja szerint nem a jogsértésekkel érintett években elért forgalmat tekintette releváns forgalomnak – melynek kapcsán az V. rendű felperes téves árbevételi adatokra hivatkozott –, hanem egységesen releváns forgalomnak a jogsértőnek minősített pályázati egyeztetések kapcsán a nyertes ajánlat háromszorosát tekintette, ezért az V. rendű felperes kifogása nem foghatott helyt.
- [142] A V. rendű felperes már a keresetében vitatta a határozat 799. pontjában foglaltak helyességét, az egyes pontszámok indokoltságát, mértékét. Ennek vitatása esetén a bíróságnak az vizont feladata, hogy konkrét indokolás mellett az egyes pontszámok megalapozottságára megállapítást tegyen. Az ítélet [68] pontja részletes indokolást e körben nem tartalmaz, ezért az indokolás elégtelensége, az rPp. 221. § (1) bekezdés megsértése megállapítható.
- [143] A VI. rendű felperes versenyjogsértő magatartásának hiányát az ítélet a Dunántúli Regionális Vízmű 2009. évi pályázata kapcsán 2009. július 15-én kelt e-mailek alapján úgyszintén okszerűtlenül értékelte. „Kérem, hogy a beadás előtt egyeztessük a tender értékét, mert rajtatok kívül indul az ITV és biztos az ÁBP is, velük is egyeztetünk.” Az e-mailek szövegszerűen is a tender értékének beadás előtti egyeztetéséről szólnak, mellyel kapcsolatban az elsőfokú bíróság magyarázata - mely szerint az e-mailből csak az rögzíthető, hogy a VI. rendű felperes a Gyárt-ker-től kért és kapott árajánlatot a pályázatához és mivel nem a Gyárt-ker áruival indult, ezért a Gyárt-Ker-nek az a felhívása, hogy egyezkedjen a termékeivel induló többi pályázóval, számára értelmezhetlenné vált -, sokkal inkább erőltetett álláspont. Helyesen utalt az alperes a versenyjogi gyakorlat alapján arra, hogy az egyeztetés megtagadásának bizonyítási mércéje a résztvevők irányában megnyilvánuló kifejezett és egyértelmű elhatárolódás, ilyenre a VI. rendű felperes részéről nem került sor. Így önmagában az a tény, hogy az e-maileket megkapta, és azoktól semmilyen módon nem határolódott el, a jogsértésben való részességét megalapozta.

- [144] A Debreceni Polgármesteri Hivatal 2009. évi pályázatával kapcsolatban a 2009. február 9., 2009. február 10. és 2009. február 11-én kelt e-mailek az ítélet [62] pontja szerint a VII. rendű felperes jogsértő magatartását egyenként és összességében sem támasztják alá. Az ítélet e pontjának magyarázata szerint a levelek nem hagynak kétséget afelől, hogy a Gyárt-ker a Budapiért előnyben részesítését elmulasztotta, ebből azonban az, hogy a VII. rendű felperes a Budapiért-tel, valamint a Gyárt-ker-rel a tendenyerésben megállapodott volna, nem következik. E magyarázat logikailag hibás, ezzel ellentétben a levelek éppen arról szóltak, hogy a Gyárt-ker a VII. rendű felperest támogatja a Budapiért-tel szemben, a levelek tartalma sokkal inkább tiltott összefonódásról tanúskodik. A 2009. február 9-ei e-mail tartalma: „Kérésem az, hogy a papír árát ne törjétek le és akkor az általános író-irodászert ők sem bántják.” nem az elsőfokú bíróság által hivatkozott előnyben részesítést, sokkal inkább a versenyjogsértő egyeztetést tanúsítja.
- [145] Az alperes a fellebbezésében helytállóan mutatott rá, hogy a határozat 250-251. pontjában idézett levélváltások alapján a Budapiért nem önmagában az előnyben részesítése elmaradását sérelmezte, hanem azt is, hogy a VII. rendű felperes a beszerzési ár alatt kapta a papírt, hogy a pályázaton biztosan ő nyerjen. A 2009. február 11-én kelt e-mail szerint „Miként lehetséges az, hogy a mi beszerzési árunk töletek magasabb, mint egy partneretek ajánlati ára, egy harmadik (végfelhasználó) partner felé?”. Az e-mailek egyértelműen a VII. rendű felperesnek a Budapiért-tel, valamint a Gyárt-ker-rel a tendenyerésben történő előzetes megállapodását támasztják alá.
- [146] A Fejér Megyei Bíróság 2011. évi pályázata kapcsán az ítélet [63] pontjában az elsőfokú bíróság a VIII. rendű felperes jogsértését nem találta bizonyítottnak, a gazdasági társaságok képviselői személyes találkozója egy pályázaton történő indulással kapcsolatban nem találta versenyjogsértőnek, azonban a határozat 379. pontjában rögzített 2011. június 23-án kelt e-mail nem csupán személyes találkozóra történő utalást, hanem a bíróságra vonatkozó ajánlat megküldésére irányuló kérdést is tartalmazott, jelentéstartalma így több volt a pályázatokon való indulásról történő kölcsönös tájékozódáshoz képest. Az alperes helytállóan hivatkozott ezért arra, hogy nem pusztán érdeklődés zajlott arra vonatkozóan, hogy a másik társaság is indul-e a pályázaton, hanem egyeztetés folyt a társaságok között. Az elsőfokú bíróságnak a gazdasági racionalitással kapcsolatos okfejtése is téves, továbbá a bíróság figyelmen kívül hagyta azt a tényt, hogy amennyiben az ajánlat szó alatt beszállítói ajánlatkérést kellene/lehetne érteni, ennek tanúsítására konkrét árajánlatkérést a beszállítótól nem tudtak igazolni, és a szövegbeli kontextus sem vonatkozhatott ilyen árajánlatkérésre. Az alperes arra is helytállóan utalt, hogy az ún. támogatói ajánlatok tétele tipikus a közbeszerzési pályázatok során elkövetett jogsértéseknél.
- [147] Mindezek alapján a Kúria megállapította, hogy az alperes fellebbezése megalapozott volt, ennek következtében az I., II., III., VI., VII., VIII. rendű felperes magatartásának minősítésével az elsőfokú bíróság megsértette a Tpv. 11. § (1) bekezdését, (2) bekezdés a) és d) pontját, az ítéletben a bizonyítékok értékelése, a következtetések levonása sértette az rPp. 164. § (1) bekezdését, 206. § (1) bekezdését. Az elsőfokú bíróság által megállapított bírság mértékét a III. rendű felperes esetében az alperes a fellebbezése V/6. pontjában szintén alappal támadta, az elsőfokú bíróság bírságmeghatározása sérti a Tpv. 78. § (1) és (3) bekezdését, az rPp. 221. § (1) bekezdését, 339/B.§-át. Az V. rendű felperes fellebbezése ugyanakkor a jogsértés tekintetében alaptalannak bizonyult, míg a bírság mértéke vonatkozásában alapos volt, az ítélet e körben az rPp. 221. § (1) bekezdésébe ütközött.

- [148] A kiszabott bírságot az I., II. rendű keresete támadta, ez ezirányú kereseti kérelmekről az elsőfokú bíróság eltérő jogi álláspontja miatt nem foglalt állást, azt nem vizsgálta, nem bírálta el, ezért arról első ízben a Kúria nem dönthet, mert ezzel jogorvoslati jogot vonna el az érintett felperesektől.
- [149] Fentiekre tekintettel a Kúria az elsőfokú bíróság ítéletének a IV. rendű felperesre vonatkozó rendelkezését nem érintette, a fellebbezéssel érintett részében az ítéletet az rPp. 213. § (3) bekezdése, 253. § (4) bekezdése alapján közbenső ítéletnek tekintette, azt az rPp. 247. §-a, 253. § (2) bekezdése alapján megváltoztatta és a jogalap kérdésében az I., II., III., V., VI., VII. és VIII. rendű felperesek keresetét elutasította, az elsőfokú bíróságot az I., II., III. és V. rendű felpereseket terhelő bírság mértékének vizsgálata tekintetében az rPp. 252. § (3) bekezdése értelmében a per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára utasította.
- [150] Az új eljárás során az elsőfokú bíróságnak el kell bírálnia az I., II., III., V. rendű felperesek bírságot vitató kereseti kérelmeit, a bíróságnak a III. és V. rendű felperesek esetében a fentebb kifejtettekre is figyelemmel kell eljárnia.

Záró rész

- [151] A Kúria a fellebbezéseket a veszélyhelyzet során érvényesülő egyes eljárásjogi intézkedések újbóli bevezetéséről szóló 112/2021. (III. 6.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Veir.2.) 36. § (1) bekezdése, 41. §-a, 42. § (10) bekezdése és az rPp. 256/A. § (1) bekezdés e) pontja alapján a felek nyilatkozataira is figyelemmel tárgyaláson kívül bírálta el.
- [152] A Kúria a közbenső ítélettel érintett körben a pervesztes I., II., III., V., VI., VII., VIII. rendű felpereseket kötelezte az alperes elsőfokú és másodfokú perköltsége megfizetésére (rPp. 78. § (1) bekezdése), amelynek összegét a pertárgy értékre, az ügy bonyolultságára, a hosszú pertartamra is figyelemmel a kifejtett munkával arányban állóan határozta meg. Az összegszerűséget érintő részben a Kúria az alperes másodfokú költségét az rPp. 252. § (4) bekezdése alapján 400.000 (négy százezer) forintban, az V. rendű felperes másodfokú költségét 150.000 (százötvenezer) forintban állapította meg, melynek viseléséről, valamint az új eljárásban az újonnan felmerült költségekről is a megismételt eljárásban hozott határozatban az elsőfokú bíróságnak kell döntenie a perköltségviselés szabályai szerint.
- [153] A Kúria a kereseti és fellebbezési illeték fizetési kötelezettséget a további jogvitában nem érintett VI., VII., VIII. rendű felperesek esetében állapította meg az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (a továbbiakban: Itv.) 99/Q. §-ára, a 43. § (3) bekezdésére figyelemmel a keresetindításkor hatályos Itv. 39. § (1) bekezdése, 42. § (1) bekezdés a) pontja, a jogorvoslatkor hatályos 46. § (1) bekezdése alapján. Az I., II., III., V. rendű felperesek esetében az illetékfizetésről az elsőfokú bíróságnak kell rendelkeznie az új eljárásban hozott határozatában.
- [154] Az ítélet ellen a fellebbezés lehetőségét az rPp. 233. § (1) bekezdése, az ítélet ellen a felülvizsgálatot az rPp. 271. § (1) bekezdés e) pontja zárja ki.

Budapest, 2021. május 10.

dr. Márton Gizella s.k.
a tanács elnöke

Drávecz Margit Gyöngyvér s.k.
előadó bíró

dr. Nagy Szabolcs s.k.
bíró

A kiadmány hitelél:
tisztviselő